

РАХУНКОВА ПАЛАТА

Затверджено
постановою Колегії
Рахункової палати
від 09.06.2015 № 10-3

ЗВІТ

**про результати аудиту формування та проведення видатків,
спрямованих на навчання дітей в загальноосвітніх
спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим
вивченням окремих предметів та ліцеях з посиленою
військово-фізичною підготовкою**

Київ 2015

ЗМІСТ

ПРЕАМБУЛА	3
ВСТУП.....	4
I. СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОПОЗИЦІЙ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	5
II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИДАТКІВ НА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКОЛАХ- ІНТЕРНАТАХ ТА ЛІЦЕЯХ	7
III. ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА УТРИМАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ ТА ЛІЦЕЇВ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ.....	16
IV. СТАН ФІНАНСОВОГО ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ ТА ЛІЦЕЇВ	23
4.1. Загальний стан фінансового забезпечення видатків на утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв	23
4.2. Стан забезпечення учнів продуктами харчування та матеріально-технічними засобами навчання.....	26
V. РЕЗУЛЬТАТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІЦЕЇВ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ	30
ВИСНОВКИ.....	32
ПРОПОЗИЦІЇ.....	36

ПРЕАМБУЛА

Підстава: План роботи Колегії Рахункової палати на I півріччя 2015 року.

Мета аудиту: оцінка обґрунтованості та повноти планування у державному бюджеті та у видатках місцевих бюджетів обсягів коштів на забезпечення діяльності загальноосвітніх спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, законності і ефективності використання цих коштів.

Предмет аудиту:

- видатки місцевих бюджетів за КТКВКМБ 070307 "Загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою", які у 2014 році враховувалися при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, а у 2015 році здійснюються за КПКВК 2211190 "Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам";

- рух зазначених коштів, механізм управління та контролю за їх ефективним використанням в регіонах, своєчасність та повнота перерахування, нормативно - правові та інші документи, що регулюють питання надання і використання цих коштів;

- статистична, фінансова звітність та інша інформація про стан виконання місцевих бюджетів у відповідній частині.

Об'єкти аудиту: департаменти освіти Івано-Франківської, Львівської, Харківської, Хмельницької, Чернігівської обласних держадміністрацій, 12 загальноосвітніх спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою в цих областях та м. Києві.

Направлення запитів: Міністерство освіти і науки України; департаменти фінансів Івано-Франківської, Львівської, Харківської, Хмельницької, Чернігівської обласних і Київської міської держадміністрацій; департамент освіти і науки, молоді та спорту Київської міської держадміністрації.

Критерії, які використовувалися під час аудиту:

відбору об'єктів аудиту – центральні та місцеві органи виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері освіти та державної бюджетної політики; загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою;

визначення періоду, що підлягав аудиту - видатки місцевих бюджетів, що є предметом аудиту, у 2014 році враховувалися при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, а у 2015 році здійснюються з державного бюджету у вигляді освітньої субвенції місцевим бюджетам;

оцінки законності - дотримання вимог законодавства з питань планування обсягу видатків на загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів та ліцеї з посиленою

військово-фізичною підготовкою та використання коштів у частині здійснення цих видатків;

оцінки ефективності – надання послуг з допрофесійної та допризовної підготовки дітей згідно із визначеними нормативами забезпечення закладів навчально-матеріальною базою;

оцінки результативності – забезпечення надання такого рівня допрофесійної освіти з урахуванням наявних здібностей, обдарувань та талантів дітей, які б давали змогу усвідомлено обрати їм майбутню професію.

Початкові обмеження щодо проведення аудиту:

- період часу: 2014 рік – I квартал 2015 року;
- географічні обмеження: Івано-Франківська, Львівська, Харківська, Хмельницька, Чернігівська області та м. Київ.

ВСТУП

Відповідно до сучасних викликів до системи освіти України, окреслених Національною доктриною розвитку освіти (затверджена Указом Президента України від 17.04.2002 № 347) та Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (схвалена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344/2013), від української школи вимагається адекватної реакції на процеси реформування загальної середньої школи, що відбуваються у провідних країнах світу. Загальною тенденцією розвитку старшої профільної школи є її орієнтація на широку диференціацію, яка полягає в поглибленому вивченні навчальних дисциплін певного профілю. Такий підхід до навчання характерний для шкіл Англії, Данії, Іспанії, Італії, Нідерландів, Німеччини, США, Шотландії.

Національна доктрина розвитку освіти постановляє, що мережа навчальних закладів повинна задовольняти освітні потреби кожної людини відповідно до її інтересів, здібностей та потреб суспільства, якість освіти є національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, додержання міжнародних норм і вимог законодавства України щодо реалізації права громадян на освіту.

До основних завдань Національної стратегії розвитку освіти віднесено створення умов для диференціації навчання, посилення професійної орієнтації та допрофільної підготовки, забезпечення профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії розвитку учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів і здібностей.

Наразі механізм профільного навчання в Україні реалізується, зокрема, через спеціалізовані школи інтернатного типу та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Основна мета функціонування цих закладів – надання загальної середньої освіти з метою допрофесійної підготовки молоді (за умов наявності кадрових, фінансових, інформаційних ресурсів, сучасної навчально-матеріальної бази).

На утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою (далі – досліджувані типи закладів) з місцевих бюджетів у 2014 році спрямовано **507,7 млн. грн.**, на 2015 рік заплановано витратити **740,9 млн. гривень**. Одним із джерел здійснення цих видатків є міжбюджетні трансферти з державного бюджету (дотація вирівнювання у 2014 році та освітня субвенція у 2015 році).

Порівняно із звичайними загальноосвітніми школами діти до спеціалізованих шкіл-інтернатів приймаються на конкурсній основі, навчально-виховна робота проводиться за профільними предметами та поєднується з науково-методичною, науково-дослідною та експериментальною роботою; проходження навчання здійснюється на умовах цілодобового перебування в них учнів, які забезпечуються житлом і харчуванням.

Разом з тим діяльність таких закладів нормативно належно не врегульована: не затверджені положення про спеціалізовану школу-інтернат з поглибленим вивченням окремих предметів, нормативи штатної чисельності працівників цього закладу та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, програма допризовної підготовки юнаків у ліцеях.

Зважаючи на те, що спрямування, починаючи з 2015 року, на фінансування допрофесійної освіти коштів освітньої субвенції, які, на відміну від коштів дотації вирівнювання, мають цільовий характер, соціальне значення питань надання дітям зазначеної освіти, насамперед за напрямом військової підготовки, а також особливості функціонування цих закладів і недоліки в регулюванні їх діяльності, Колегія Рахункової палати прийняла рішення провести аудит цього питання.

Дослідження у масштабах України проведено вперше.

I. СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОПОЗИЦІЙ КОЛЕГІЇ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ З ПИТАНЬ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Під час аналізів здійснення видатків місцевих бюджетів на загальну середню освіту, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, проведених у 2012 і 2013 роках, у Вінницькій та Житомирській областях, Дніпропетровській та Запорізькій областях¹, досліджувалися питання нормативно-правового, фінансового забезпечення видатків на загальноосвітні навчальні заклади, зокрема спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою. За результатами аналізів поінформовано Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, МОН.

У частині питань, що також стосуються діяльності зазначених закладів, **Кабінету Міністрів України** було рекомендовано забезпечити розроблення в

¹ Звіти затверджені постановами Колегії Рахункової палати від 08.02.2012 № 2-2 та від 13.03.2013 № 4-7

повному обсязі нормативів фінансового і матеріально-технічного забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів (аналогічна пропозиція надана МОН); привести норми Положення про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.94 № 228, у відповідність із вимогами ст. 11 Закону України "Про загальну середню освіту" у частині прийняття рішень про створення комунальних ліцеїв, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів) Радою міністрів АР Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями за поданням відповідних органів управління освітою.

Міністерству освіти і науки України було рекомендовано в установленому порядку, відповідно до вимог Закону України "Про загальну середню освіту", вжити заходів щодо розроблення положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) I-III ступеня з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів та положення про ліцей-інтернат.

Ці пропозиції Кабінетом Міністрів України та МОН в повному обсязі не виконані. Нормативи фінансового забезпечення, положення про спеціалізовану школу-інтернат та ліцей до цього часу не затверджені; норми положення про створення навчальних закладів не приведені у відповідність із вимогами закону; положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів, в якому б зазначалися основні завдання цієї школи з урахуванням специфіки її діяльності, МОН не затверджене.

Згідно з матеріалами, які додавалися до листа МОН від 22.07.2013 № 1/12-584, Міністерство вважає, що питання встановлення фінансових нормативів належить до компетенції Мінфіну, який щороку їх визначає відповідно до положення про це міністерство (на той час було затверджене Указом Президента України від 08.04.2011 № 446).

Але така думка МОН необґрунтована, оскільки не враховує, що згідно з ч. 1 ст. 94 Бюджетного кодексу України, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості (який дійсно встановлюється Мінфіном) застосовується **для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів**. Іншого призначення для фінансового нормативу бюджетної забезпеченості кодексом **не передбачено**.

Довідково. На відміну від зазначених нормативів, які встановлюються Мінфіном, фінансові нормативи, що мають розроблятися МОН, є обов'язковими для виконання місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування при встановленні ними обсягів бюджетного фінансування комунальних навчальних закладів (ст. 14 Закону України "Про освіту").

Стосовно затвердження положення про спеціалізовану школу-інтернат, то у додатках до листа від 22.07.2013 № 1/12-584 МОН зазначено, що така школа має керуватися Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 778.

Проте цим Положенням чітко не визначено особливості функціонування спеціалізованих шкіл-інтернатів та основні результати їх діяльності.

Довідково: На відміну від МОН, Мінкультури (наказ від 27.01.2004 № 35) затверджено Положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) системи зазначеного міністерства.

Отже, оскільки пропозиції Рахункової палати за результатами контрольних-аналітичних закладів, проведених у сфері фінансування

загальної середньої освіти, виконані частково, нормативно-правова база не містить мети та завдань діяльності спеціалізованих шкіл-інтернатів і ліцеїв з поглибленою військово-фізичною підготовкою, що ускладнює оцінку їх діяльності і фінансування.

II. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВИДАТКІВ НА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКОЛАХ-ІНТЕРНАТАХ ТА ЛІЦЕЯХ

✓ Основні засади загальної середньої освіти

Відповідно до ст. 53 Конституції України, держава забезпечує доступність і безоплатність повної загальної середньої освіти в державних і комунальних навчальних закладах, а також її розвиток.

Правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи загальної середньої освіти визначено законами України "Про освіту" від 23.05.1991 № 1060 (далі – Закон про освіту), "Про загальну середню освіту" від 16.05.1999 № 651 (далі – Закон про загальну середню освіту).

Згідно зі ст. 4 Закону про освіту, серед основних принципів освіти в Україні є доступність для кожного громадянина усіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою, та рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку.

Статтею 35 цього Закону встановлено, що загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення. **Держава гарантує молоді право на отримання повної загальної середньої освіти і оплачує її здобуття.** Повна загальна середня освіта в Україні є обов'язковою і може отримуватися у різних типах навчальних закладів.

Залежно від освітнього рівня та особливостей учнівського контингенту, відповідно до ч. 6 ст. 36 Закону про освіту, для **розвитку здібностей, обдарувань і талантів дітей створюються**, зокрема, профільні класи (з поглибленим вивченням окремих предметів або початкової допрофесійної підготовки), **спеціалізовані школи**, гімназії, ліцеї, колегіуми.

Основні відмінності спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв від загальноосвітніх шкіл I-III ступеня (ЗСШ) наведені в таблиці 1.

Відповідно до ст. 11 Закону про загальну середню освіту, рішення про створення гімназій, ліцеїв, колегіумів, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), заснованих на комунальній формі власності, приймаються за поданням відповідних органів управління освітою Радою міністрів АР Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Правові засади формування та застосування зазначених нормативів встановлює Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії". Статтею 12 цього Закону визначено зміст державних соціальних нормативів у сфері забезпечення навчальними закладами, які мають бути затверджені та визначати перелік та обсяг послуг, що надаються державними і комунальними закладами загальної середньої освіти; нормативи граничної наповнюваності груп та співвідношення вихованців і педагогічних працівників у навчальних закладах; норми їх матеріального забезпечення.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика деяких показників діяльності окремих типів загальноосвітніх навчальних закладів

Показники	Загально-освітня школа	Спеціалізована школа-інтернат	Ліцей
1. Кількість предметів порівняно із ЗСШ	-	збільшена на профільні предмети	
2. Кількість дітей у класі (взводі):	30	30	
3. Безкоштовне забезпечення:	так	так	
- підручниками			
- харчуванням	1-4 класи	на весь період навчання	
- обмундируванням	ні	ні (крім спортивного профілю)	так
- проживанням	ні	так	
4. Коефіцієнт збільшення потреби у коштах на одного учня порівняно із ЗСШ, рази*	1	5,0	6,5

* Значення коефіцієнта приведення учнів різних типів закладів у відповідність з кількістю учнів загальноосвітніх шкіл, що застосовується у формулі розподілу обсягів освітньої субвенції між місцевими бюджетами, затвердженій у Законі України "Про Державний бюджет України на 2015 рік".

Отже, законодавством у сфері загальної середньої освіти передбачено забезпечення права громадян на безоплатність і доступність здобуття повної загальної середньої освіти у відповідних комунальних закладах згідно із встановленими вимогами до змісту, рівня й обсягу освіти та державними соціальними стандартами і нормативами у цій сфері.

Відповідно до вищенаведених законів, основними повноваженнями щодо нормативно-правового та організаційного забезпечення загальної середньої освіти наділені Кабінет Міністрів України та МОН. Окремі повноваження мають інші центральні органи виконавчої влади та органи місцевої влади і місцевого самоврядування.

• Повноваження Кабінету Міністрів України щодо нормативно-правового забезпечення діяльності у сфері загальної середньої освіти

Згідно із Законом про загальну середню освіту, Уряд мав затвердити (встановити) низку нормативних актів або показників, що стосуються функціонування загальноосвітніх навчальних закладів.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 228 затверджено Положення про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних комплексів, згідно з яким рішення про створення ліцеїв, гімназій та інших спеціалізованих загальноосвітніх навчально-виховних закладів, заснованих на комунальній власності, приймаються виконавчими комітетами міських (міст без районного поділу), районних у містах рад народних депутатів або районними, районними міст Києва і Севастополя держадміністраціями за погодженням відповідно з органами управління освітою Уряду Криму, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (п.4).

Утім, норми цього Положення не відповідають вимогам законів про освіту про загальну середню освіту, у яких, як зазначалося, рішення про створення

відповідних закладів приймаються Радою міністрів АР Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 778 затверджено нову редакцію Положення про загальноосвітній навчальний заклад (далі – Положення про ЗНЗ), яке визначає статус та підпорядкування такого закладу, процедури зарахування учнів та їх відрахування, організацію навчально-виховного процесу, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців), перелік учасників навчально-виховного процесу, відповідальних за управління, контроль за діяльністю закладу та його матеріально-технічне забезпечення.

Норми харчування дітей у загальноосвітніх навчальних закладах затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591.

У частині діяльності ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою постановами Уряду затверджено:

- положення про ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою та в додатку до цього положення - норми забезпечення закладу навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки юнаків (28.04.1999 № 717);

- норми харчування військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань та осіб рядового, начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації (від 29.03.2002 № 426), згідно з якими, відповідно до додатка 4 до постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591, забезпечується харчування учнів ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою;

- перелік посад, що можуть бути заміщені військовослужбовцями Збройних Сил, Служби безпеки, інших військових формувань в ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою (від 07.02.2001 № 105).

Умови оплати праці працівників загальноосвітніх закладів визначені постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298, якою затверджено Єдину тарифну сітку розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери та Схему тарифних розрядів посад керівних, наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, професіоналів, фахівців та інших працівників бюджетних установ, закладів та організацій, у межах якої встановлено діапазон розрядів і відповідні розміри тарифних ставок педагогічних працівників.

На виконання ст. 6 Закону про загальну середню освіту постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 затверджено новий Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який у частині базової загальної середньої освіти впроваджується з 01.09.2013, а в частині повної загальної середньої освіти – з 01.09.2018, і визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи.

• Повноваження МОН щодо нормативного та організаційного забезпечення діяльності у сфері загальної середньої освіти

Згідно з п. 5 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого Указом Президента України від 25.04.2013 № 240 (далі – Положення про МОН), основним завданням Міністерства є формування та

реалізація державної політики у сфері освіти і науки, формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду за діяльністю навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування та форми власності.

Відповідно до зазначеного Положення, норм законодавства України та нормативних актів Кабінету Міністрів України у сфері загальної середньої освіти, МОН наділено низкою повноважень, які впливають на відповідний напрям діяльності місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування і планування видатків місцевих бюджетів на загальну середню освіту, зокрема:

1) створення умов для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти, розроблення державних стандартів освіти (п. 9,10 Положення про МОН, абз. 5 ст. 37 Закону про загальну середню освіту);

2) розроблення та подання на затвердження Уряду нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти, затвердження типових переліків обов'язкового навчального та іншого обладнання (абз. 2, 7 ч. 1 ст. 37 Закону про загальну середню освіту);

3) розроблення і затвердження положення про відповідний тип загальноосвітнього закладу з урахуванням особливостей і специфіки його діяльності (п. 7 Положення про ЗНЗ);

4) затвердження типових штатних нормативів, за якими встановлюються штатні розписи ЗНЗ (ст. 45 Закону про загальну середню освіту);

Положенням про МОН також встановлено, що Міністерство розробляє пропозиції щодо обсягів матеріально-технічного та фінансового забезпечення навчальних закладів (п. 60). Згідно з Положенням², Міністерство має брати участь у визначенні мінімальних нормативів матеріально-технічного, фінансового забезпечення навчальних закладів (п. 65).

На виконання закріплених законодавством повноважень МОН³ затверджено низку нормативно-правових актів, якими визначено типовий перелік навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання, штатні нормативи ЗНЗ (додаток 1 до Звіту). **Однак ці нормативи затверджено лише в натуральному виразі (вони не мають вартісного виміру).**

У межах виконання завдання п. 14.2 Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава", затвердженого Указом Президента України від 12.03.2012 № 187, щодо встановлення соціальних стандартів і фінансових нормативів бюджетної забезпеченості у сфері освіти МОН розробило Перелік державних соціальних стандартів у сфері освіти, який був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2013 № 499-р.

² Затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 (набрало чинності з 03.12.2014).

³ У період з 09.12.2010 до 28.02.2013 – Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (МОНмолодьспорт).

Цей перелік передбачає затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти та Державного стандарту наповнюваності класів у загальноосвітніх навчальних закладах.

Довідково. Ці стандарти, зокрема, у частині діяльності ЗНЗ вже були затверджені у формі різних нормативно-правових актів (додаток 1 до Звіту). Грошового виразу або методики його визначення цими актами або будь-якими іншими нормативними документами, у тому числі МОН і Мінфіну як співвиконавців п. 14.2 зазначеного вище Національного плану дій, не затверджувалося.

У той же час нормативи фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, розробка та подання яких до Кабінету Міністрів України покладена на МОН, не затверджені.

Пунктом 7 Положення про ЗНЗ передбачено, що положення про відповідний тип закладу з урахуванням особливостей і специфіки його діяльності розробляється і затверджується МОН. При цьому п. 9 встановлено, що заклад діє на підставі статуту, який розробляється на основі Положення по ЗНЗ та положення про відповідний тип закладу, типового статуту, затвердженого МОН.

Примірний статут загальноосвітнього навчального закладу затверджений наказом МОН від 29.04.2002 № 284. Положення про ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 778. Проте положення про спеціалізовану школу-інтернат, як зазначено у розділі I Звіту, не затверджене.

На виконання ст. 18 Закону про загальну середню освіту наказом МОН від 19.06.2003 № 389 затверджено Інструкцію про порядок конкурсного приймання дітей (учнів, вихованців) до гімназій, ліцеїв, колегіумів, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), відповідно до якої до участі в конкурсі допускаються всі діти, які виявили бажання вступити до цих закладів. Звільняються від конкурсного випробування учасники та призери різних олімпіад, конкурсів, спортивних змагань у поточному році. Зараховуються до навчального закладу діти (учні, вихованці), які за рейтингом пройшли конкурс.

Згідно зі ст. 45 Закону про загальну середню освіту, штатні розписи державних і комунальних ЗНЗ встановлюються відповідним органом управління освітою на підставі Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених МОН. На виконання цієї норми МОН наказом від 06.12.2010 № 1205 затверджено типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів, які, як зазначено у п. 1 цих нормативів, не розповсюджуються на школи-інтернати усіх типів, зокрема спеціалізовані школи-інтернати та ліцеї з посиленою військовою фізичною підготовкою.

Наказом МОН від 03.12.2012 № 1370 затверджено Типові штатні нормативи спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, які застосовуються спеціалізованими школами-інтернатами з поглибленою спортивною підготовкою. Для шкіл-інтернатів та ліцеїв за іншими напрямками поглибленого вивчення предметів та підготовки МОН типові штатні нормативи не затверджені.

Гігієнічний стандарт щодо площі приміщень, переліку та стану обладнання, устаткування та інвентарю на території та у приміщеннях всіх типів ЗНЗ за їх функціональним призначенням, умов, режиму та організації перебування в них учнів, їх харчування та медичне обслуговування визначають Державні санітарні правила та норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів

та організації навчально-виховного процесу, затверджені постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63.

• Повноваження МОН та Міністерства оборони України щодо нормативного та організаційного забезпечення допризовної підготовки

Відповідно до ст. 8 Закону України від 25.03.1992 № 2232 "Про військовий обов'язок та військову службу", на Міністерство оборони України (далі – Міноборони) спільно з іншими центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в межах повноважень покладено відповідальність за організацію та проведення підготовки громадян України (допризовної підготовки) до військової служби, яка здійснюється, зокрема, і в ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Статтею 9 цього Закону встановлено, що допризовна підготовка включається до Державного стандарту повної середньої освіти загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів у разі, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Водночас Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, не містить такий напрям, як допризовна підготовка.

Довідково. Стандарт включає державні вимоги до рівня підготовки учнів у багатьох освітніх галузях, зокрема "Здоров'я і фізична культура", в якій виокремлено вивчення основ загальної військової підготовки та цивільного захисту. Натомість Концепція допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, затверджена Указом Президента України від 25.10.2002 № 948/2002, передбачає більше напрямів, а саме: ознайомлення із завданнями ЗСУ, вивчення основ Цивільної оборони України, набуття практичних навичок з основ військової справи, у тому числі з вогневої, тактичної, прикладної фізичної допомоги.

Не відповідають Закону України "Про військовий обов'язок та військову службу" норми п. 10 Положення про ліцей, згідно з якими допризовна підготовка юнаків проводиться відповідно до програми, що затверджується Міноборони разом з МОН (а не погоджується Міноборони, як це зазначено у ст. 9 Закону).

Утім, на теперішній час програма допризовної підготовки, зокрема, в ліцях з посиленою військово-фізичною підготовкою ні МОН, ні Міноборони не затверджена (у жодному із охоплених аудитом ліцеїв її наявність не підтверджена).

Згідно з п. 2 Положення про ліцей, Міноборони погоджує створення, реорганізацію або ліквідацію ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою. Відповідно до п. 24 цього Положення, безпосереднє управління діяльністю ліцею здійснює начальник ліцею, який призначається власником ліцею або уповноваженим ним органом за поданням МОН та Міноборони, а відповідно до п. 39 Міноборони здійснює контроль за проведенням допризовної підготовки ліцеїстів.

У свою чергу, відповідно до п. 7 Положення, військове виховання ліцеїстів здійснюється у процесі виконання ними розпорядку дня шляхом ознайомлення з життям та бойовим навчанням збройних сил, набуття ліцеїстами теоретичних знань і практичних навичок з допризовної підготовки.

На виконання вимог п. 2 постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717, якою затверджено Положення про ліцей, наказом МОН,

Міноборони, Держкомітету у справах охорони державного кордону України від 26.07.1999 № 266/222/363 затверджено правила приймання до ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Довідково. Процес створення ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою розпочався з виходом постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.1992 № 490 "Про реформу системи військової освіти", яка передбачала створення мережі військових ліцеїв з метою якісної підготовки кандидатів для вступу до військових навчальних закладів.

З прийняттям постанови Кабінету Міністрів України від 13.06.1996 № 643 "Про військові ліцеї та ліцеї з військово-фізичною підготовкою" розпочався процес передачі загальнодержавного майна ліцеїв у власність обласних держадміністрацій. Зміна їх підпорядкування спричинила і зміни в організації їх діяльності (за Міноборони залишилися функції навчально-методичного керівництва з військових питань, регулювання набору до ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою та розподілу їх випускників для вступу до військових вищих закладів освіти, забезпечення зазначених ліцеїв військовим речовим майном, технікою і спорядженням за рахунок коштів місцевих бюджетів).

• **Повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування**

Основні завдання та повноваження цих органів у дослідженій сфері визначено п. 3 ст. 37 Закону про загальну середню освіту, ст. 14 і ст. 18 Закону про освіту.

Зокрема, відповідними законами місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язано створити умови для одержання громадянами повної загальної середньої освіти; встановлювати, не нижче визначених МОН мінімальних нормативів, обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів комунальної власності та забезпечувати фінансування витрат на їх утримання; створювати умови для виховання дітей відповідно до нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення; визначати потребу в навчальних закладах, заснованих на комунальній власності.

Однак ці повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування чітко не розподілені на власні та делеговані.

У Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні" до делегованих віднесено лише незначну частину повноважень, визначених у законах про освіту та загальну середню освіту, зокрема, забезпечення доступності і безоплатності освіти, розвитку всіх видів освіти, організації обліку дітей шкільного віку (ст. 32). Ці повноваження носять узагальнюючий характер і не конкретизують повноваження стосовно напрямів забезпечення функціонування загальноосвітніх навчальних закладів (утримання штатних одиниць, приміщень, харчування дітей, забезпечення житлом тощо).

Зазначене унеможливорює визначення Кабінетом Міністрів України, відповідно до вимог прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України, у вартісному вигляді державних соціальних стандартів і нормативів за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень.

Довідково. Прикінцевими та перехідними положеннями Бюджетного кодексу України (з урахуванням змін, внесених Законом України від 28.12.2014 № 79-VIII) Кабінету Міністрів України доручено забезпечити проведення до 01.03.2015 **інвентаризації** нормативно-правових актів, що регламентують застосування галузевих нормативів при здійсненні видатків місцевих бюджетів; затвердження державних соціальних стандартів і нормативів відповідно до статті 94 цього Кодексу **в описовому та вартісному вигляді** за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень, внесення відповідних змін до нормативно-правових актів.

На даний час результати проведеної інвентаризації та державні соціальні стандарти і нормативи за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень у законодавчій базі не оприлюднені. До затверджених нормативно-правовими актами нормативів у сфері загальної середньої освіти зміни у частині визначення вартісних показників не внесені.

✓ Засади фінансового забезпечення діяльності загальноосвітніх навчальних закладів

Згідно зі ст.ст. 43-45 Закону про загальну середню освіту фінансово-господарська діяльність ЗНЗ здійснюється відповідно до законів про освіту, загальну середню освіту, про місцеве самоврядування в Україні, Бюджетного кодексу України та інших нормативно-правових актів. Вимоги до матеріально-технічної бази ЗНЗ визначаються відповідними будівельними і санітарно-гігієнічними нормами і правилами, а також типовими переліками обов'язкового навчального та іншого обладнання, навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури. Джерелами фінансування та розвитку матеріально-технічної бази ЗНЗ визначено кошти засновників (власників) цих закладів.

Відповідно до постанов Кабінету Міністрів України від 26.08.2002 № 1243 "Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів" та від 02.02.2011 № 116 "Про затвердження Порядку надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість", **утримання**, в т.ч. харчування, дітей у спеціалізованих школах-інтернатах I-III ступеня з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів для розвитку здібностей, обдарувань і талантів дітей, фізичної культури і спорту, військових та з посиленою військово-фізичною підготовкою, здійснюється за **рахунок бюджетних коштів.**

Видатки на загальну середню освіту (на спеціалізовані школи (школи-інтернати), ліцеї (ліцеї – інтернати) комунальної форми власності), відповідно до положень ст.ст. 89 і 90 Бюджетного кодексу, у 2014 році відносилися до видатків місцевих бюджетів (АР Крим, обласних, районних бюджетів, бюджетів міст АР Крим і обласного значення) і враховувалися при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (дотації вирівнювання та коштів, що передаються з місцевих бюджетів до державного бюджету).

Виходячи з положень ст.ст. 82 і 85 Бюджетного кодексу, зазначені видатки були видатками, які визначаються функціями держави і передані на виконання АР Крим та місцевому самоврядуванню, оскільки джерела їх покриття пов'язані із загальнодержавними податками та зборами, закріпленими за місцевими бюджетами, та коштами дотації вирівнювання.

Згідно з ч. 3 ст. 94 Бюджетного кодексу, загальний обсяг фінансових ресурсів за кожним видом видатків, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів (далі – видатки I кошика), мав розраховуватися на підставі державних соціальних стандартів і нормативів, які встановлюються законом та іншими нормативно-правовими актами.

Однак, як зазначено вище, існуючі у сфері загальної середньої освіти стандарти і нормативи затверджено Кабінетом Міністрів України і МОН лише у вигляді кількісних показників; нормативи фінансового забезпечення учнів у ЗНЗ, зокрема, заснованих на комунальній власності МОН не розроблялися.

Згідно з ч. 1 ст. 94 Бюджетного кодексу, для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів застосовується фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, який, як зазначено у ч. 2 цієї ж статті, визначається шляхом ділення зазначеного загального обсягу фінансових ресурсів на кількість населення чи споживачів гарантованих послуг тощо.

Водночас, згідно з п. 9 Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним та місцевими бюджетами (далі – Формула), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2010 № 1149 (втратила чинність 04.02.2015), розрахункові показники обсягів видатків І кошика визначаються окремо для кожної галузі, **виходячи із загальних ресурсів зведеного бюджету України і місцевих бюджетів та першочерговості соціальних видатків.**

Відповідно до ст.ст. 89, 90 і 103² Бюджетного кодексу, з урахуванням змін, внесених Законом України від 28.12.2014 № 79, **починаючи з 2015 року, видатки на спеціалізовані школи (школи – інтернати), ліцеї (ліцеї – інтернати) здійснюються з бюджетів міст республіканського АР Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, бюджету АР Крим та обласних бюджетів із залученням коштів освітньої субвенції на оплату поточних видатків (у разі забезпечення в повному обсязі потреби в поточних видатках та відсутності простроченої бюджетної заборгованості за захищеними видатками освітня субвенція може спрямовуватися на капітальні видатки цих закладів).** Обсяг освітньої субвенції, відповідно до ст. 94 Бюджетного кодексу, визначається на підставі державних соціальних стандартів і нормативів.

У Законі України "Про Державний бюджет України на 2015 рік" затверджено порядок розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, в якому враховуються показники фінансового нормативу бюджетної забезпеченості одного учня, наповнюваності класів, кількості учнів у загальноосвітніх навчальних закладах та коефіцієнти приведення кількості учнів різних навчальних закладів у відповідність з кількістю учнів загальноосвітніх шкіл. Окремо у Формулі виділені показники кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, коефіцієнт приведення кількості учнів цих закладів у відповідність з кількістю учнів загальноосвітніх шкіл (дорівнює 6,5), обсяг видатків на надання загальної середньої освіти у спеціалізованих школах-інтернатах, якщо не менше 70 відс. кількості учнів є жителями населених пунктів області.

Постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6 затверджено порядок та умови надання освітньої субвенції місцевим бюджетам, головним розпорядником якої є МОН, а на місцевому рівні – структурні підрозділи з питань освіти і науки, визначені рішенням ради про бюджет. У цьому порядку та умовах надання освітньої субвенції визначено напрями спрямування та обмеження щодо її використання, умови передбачення резерву коштів, розподілу та перерозподілу коштів, використання залишків, закупівлі товарів, робіт і послуг, складання звітності про використання коштів.

Таким чином, законами України, нормативно-правовими актами Уряду, МОН у цілому врегульовано порядок діяльності ЗНЗ та надання

ними відповідних послуг. Водночас положення ст. 37 Закону про загальну середню освіту у частині затвердження нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів повною мірою не реалізовані. Існуючі нормативи забезпечення ЗНЗ навчально-наочними посібниками, технічними засобами навчання та обладнанням не мають вартісного виразу, нормативи фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів не розроблені.

Крім того, МОН не окреслені в окремому положенні завдання спеціалізованої школи-інтернату з урахуванням специфіки її діяльності, не визначені нормативи штатної чисельності працівників цього закладу та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, не затверджена програма допризовної підготовки юнаків у таких ліцеях.

ІІІ. ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА УТРИМАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ ТА ЛІЦЕЇВ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

✓ При розрахунках обсягів дотації вирівнювання для окремого місцевого бюджету, який має міжбюджетні відносини з державним бюджетом, застосування показників кількості учнів (з виокремленням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування), коефіцієнтів їх приведення у відповідність із кількістю учнів загальноосвітніх шкіл Формулою передбачено лише для учнів ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Виокремлення аналогічних показників та коефіцієнтів для спеціалізованих шкіл-інтернатів Формулою не передбачено.

При цьому, як зазначено МОН у відповіді на запит Рахункової палати щодо надання інформації про чисельність учнів таких шкіл, отриманої листом від 12.05.2015 № 1/12-3534, міністерство цими даними не володіє, оскільки Держстатом вони не виокремлюються. Також МОН, який у 2015 році є головним розпорядником коштів освітньої субвенції, не надано розрахунку розподілу її обсягів між місцевими бюджетами.

Довідково. Відповідно до ст. 103² Бюджетного кодексу, освітня субвенція має спрямовуватися на оплату поточних видатків 6-ти типів навчальних закладів, одним із яких (п. 5 ч. 1 ст. 103²) є "спеціалізовані школи (школи-інтернати), включаючи школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою; ліцеї (ліцеї-інтернати); гімназії (гімназії-інтернати); колегіуми (колегіуми-інтернати). При цьому п. 3 ч. 3 передбачено, що формула, розроблена МОН, має враховувати коригуючі коефіцієнти приведення для різних типів ЗНЗ. Слід однак зазначити, що Бюджетний кодекс доповнено статтею 103² Законом України від 28.12.2014 № 79.

Як встановлено аудитом, відповідні розрахунки на 2015 рік здійснено Мінфіном і доведено до місцевих фінансових органів.

За відсутності на центральному рівні даних про контингенти спеціалізованих шкіл-інтернатів, для проведення у 2013 році відповідних розрахунків на 2014 рік за Формулою Мінфіном використовувалася загальна кількість вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів⁴ (крім вихованців шкіл-

⁴ Крім спеціалізованих шкіл-інтернатів, до них належать школи-інтернати для дітей, які потребують соціальної допомоги (діти, які не мають необхідних умов для виховання та навчання в сім'ї).

інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, вихованців загальноосвітніх санаторних шкіл-інтернатів), до складу якої мала включатися кількість учнів спеціалізованих шкіл-інтернатів; загальна кількість вихованців з числа дітей-сиріт, до складу якої мала включатися кількість таких вихованців, що проходили навчання у спеціалізованих школах-інтернатах; відповідні коефіцієнтів їх приведення у відповідність із кількістю учнів загальноосвітніх шкіл.

Довідково. Статтею 27 Закону про державний бюджет на 2015 рік додатково до зазначених показників у частині розрахунку обсягу видатків на освіту обласних бюджетів включено показник обсягу видатків на надання загальної середньої освіти у спеціалізованих школах-інтернатах, ліцеях-інтернатах, гімназіях-інтернатах, колегіумах-інтернатах у разі, коли не менше 70 відс. кількості учнів, які здобувають освіту у відповідному закладі, є жителями населених пунктів, розташованих на території області (крім населеного пункту, де розташований такий заклад). Зазначений додатковий ресурс та порядок його розрахунку був передбачений у редакції Формули (п. 21), затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.2013 № 945, яка набрала чинність з 01.01.2014. Розрахунки цього додаткового ресурсу на 2014 та 2015 роки не здійснювалися.

За показниками міжбюджетних відносин, доведеними Мінфіном до місцевих фінансових органів, фінансовий норматив бюджетної забезпеченості одного учня, який використовувався при визначенні розрахункового обсягу видатків, що враховувалися при визначенні міжбюджетних трансфертів (видатки І кошика) для кожного окремого бюджету, на 2014 рік становив 8,541421 грн., на 2015 рік – 8,898471 гривень.

З урахуванням кількості учнів у досліджуваних типах закладів (зібрані спеціалістами Рахункової палати на об'єктах аудиту), у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, коефіцієнтів її приведення у відповідність із кількістю учнів загальноосвітніх шкіл, під час аудиту розраховано **обсяг видатків на утримання зазначених учнів**, який міститься у врахованому Мінфіном **на 2014 рік** обсягу видатків І кошика.

Довідково. За здійсненими розрахунками, при обчисленні розміру дотації вирівнювання для обласних бюджетів **досліджуваних регіонів** враховано видатки на фінансування закладів дослідженого типу обсягом **243 млн. грн.** (із 7490,1 млн. грн. загального обсягу видатків І кошика для цих бюджетів), при обчисленні обсягу коштів, що передаються з міського бюджету м. Києва до державного бюджету – **17,8 млн. грн.** (із 6875,4 млн. грн. видатків І кошика).

Загальні обсяги дотації вирівнювання з державного бюджету для обласних бюджетів досліджених регіонів Законом України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" затверджено у сумі 4526,1 млн. грн., для міського бюджету м. Києва – розмір коштів, переданих до державного бюджету в обсязі 1140,5 млн. гривень.

За розрахунками спеціалістів Рахункової палати, у складі дотації вирівнювання з держбюджету обласним бюджетам областей, охоплених аудитом, **на забезпечення функціонування досліджених типів закладів у 2014 році спрямовано 152,8 млн. грн.**, що становить **0,3 відс.** загального обсягу дотації вирівнювання, виділеної з державного бюджету місцевим бюджетам України (60,5 млрд. гривень).

Довідково. Решту видатків на забезпечення функціонування зазначених закладів у сумі 90,2 млн. грн. (243 млн. грн. мінус 152,8 млн. грн.) передбачалося профінансувати за рахунок загальнодержавних податків і зборів, закріплених за відповідними місцевими бюджетами.

Розрахунок вказаних обсягів видатків обласних бюджетів Івано-Франківської, Львівської, Хмельницької, Харківської, Чернігівської областей та міського бюджету м. Києва наведено в додатку 2 до Звіту.

На **2015 рік** при обчисленні розміру освітньої субвенції для обласних бюджетів, охоплених аудитом областей, і міського бюджету м. Києва обсяг видатків на забезпечення функціонування досліджуваних типів закладів визначено в сумі **316,6 млн. грн.**, що становить 7,2 відс. від розміру субвенції (4,4 млрд. гривень).

Однак під час аудиту встановлено недостовірність окремих даних, врахованих Мінфіном при визначенні розрахункових обсягів досліджуваних видатків для бюджетів регіонів, охоплених аудитом.

Зокрема, у розрахунках видатків І кошика та дотації вирівнювання **на 2014 рік** для обласного бюджету Івано-Франківської області, доведених Мінфіном, 328 учнів Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату⁵ враховано як вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, для яких, відповідно до п. 22 Формули, застосовано коефіцієнт приведення, що дорівнює 5,7. Однак для учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою (крім учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування), відповідно до п. 22 Формули, такий коефіцієнт визначено у розмірі 6,5. Таким чином, розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні обсягу дотації вирівнювання для обласного бюджету Івано-Франківської області, а отже, й обсяг самої дотації **знижено на 2,2 млн. гривень**⁶.

У розрахунках обсягів освітньої субвенції для обласного бюджету Івано-Франківської області **на 2015 рік** учнів зазначеного вище ліцею (332 особи) додано до кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, але не виключено з кількості вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, тобто **враховано двічі**.

За інформацією управління освіти Шевченківської районної в м. Києві держадміністрації, з 2011 року функціонує ліцей-інтернат № 23 "Кадетський корпус" (перепрофільовано на базі існуючої загальноосвітньої школи-інтернату). Але його фінансування здійснюється за КТКВКМБ 070301 "Загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати". Відповідно, ні у розрахунках коштів, що передавалися з міського бюджету до державного бюджету в 2014 році, ні у розрахунках обсягу освітньої субвенції на 2015 рік кількість учнів цього ліцею належним чином не врахована. Відповідні зміни до статутних документів ліцею внесені тільки 13.05.2014, що давало змогу врахувати відповідним чином кількість його учнів (567 у 2013/2014 навчальному році) при визначенні обсягу освітньої субвенції та збільшити її розмір, за розрахунками, на **4 млн. гривень**.

⁵ Зазначені 328 учнів не відносяться до категорії дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які у розрахунках відображаються окремо у призначеному для цього стовпці.

⁶ $328 \times (6,5 - 5,7) \times 8,541421$ тис. грн. = 2241,3 тис. грн., де 8,541421 тис. грн. – фінансовий норматив бюджетної забезпеченості одного учня.

Довідково. Як зазначено в листі від 30.04.2015 управління освіти Шевченківської районної в м. Києві держадміністрації, 23.04.2015 управління освіти Шевченківської районної в м. Києві держадміністрації звернулося до Шевченківської районної в м. Києві держадміністрації з проханням формування видатків на утримання ліцею-інтернату № 23 "Кадетський корпус" з нового фінансового року за КТКВКМБ 070307 "Загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою".

У м. Києві за КТКВКМБ 070307 на час проведення аудиту фінансувався лише Київський спортивний ліцей-інтернат.

Довідково. Згідно із рішеннями Київської міської ради про бюджет міста Києва на 2014, 2015 роки (відповідно від 04.02.2014 № 6/10152 і від 28.01.2015 № 60/925), головним розпорядником бюджетних коштів за окремими напрямками видатків у сфері загальної середньої освіти, зокрема за КТКВКМБ 070307, визначено департамент освіти і науки, молоді та спорту КМДА, за іншими, зокрема за КТКВКМБ 070301, - районні у м. Києві державні адміністрації.

Пунктом 22 Формули та ч. 1 ст. 27 Закону про державний бюджет на 2015 рік визначено, що для учнів шкіл-інтернатів (ліцеїв) фізичної культури і спорту (крім учнів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування) застосовується коефіцієнт приведення, який дорівнює 8,4.

Але у розрахунках обсягів коштів, які передавалися з бюджету м. Києва до державного бюджету у 2014 році, та освітньої субвенції для бюджету м. Києва на 2015 рік 320 учнів Київського спортивного ліцею-інтернату⁷ враховувалися як учні загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою із застосуванням відповідного коефіцієнта (6,5). У результаті розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні обсягу коштів, які передавалися з міського бюджету м. Києва до державного бюджету у 2014 році, **занижено**, за розрахунками, на **5,2 млн. грн.**, обсяг освітньої субвенції для бюджету м. Києва на 2015 рік – на **5,4 млн. гривень**.

Отже, помилки у застосуванні коефіцієнтів приведення виявлено в трьох закладах досліджуваного типу (при функціонуванні в регіонах, охоплених аудитом, 17 таких закладів), що призвело до заниження розрахункових обсягів видатків для цих закладів, врахованих при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів, у 2014 році – на загальну суму 7,4 млн. грн. та у 2015 році – 9,4 млн. гривень.

У Харківській області, навпаки, з облбюджету у 2014 році та I кварталі 2015 року в порушення Тимчасової класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів (з перехідною таблицею до функціональної класифікації видатків та кредитування бюджетів), затвердженої наказом Мініфіну від 14.01.2011 №11, за КТКВКМБ 070307 здійснювалися видатки на утримання Харківського обласного вищого училища фізичної культури і спорту. Оскільки зазначений заклад, відповідно до рішення Державної акредитаційної комісії від 17.12.2009 № 80 "Про наслідки акредитації (ліцензування)", є вищим навчальним закладом I рівня акредитації, його фінансування повинно здійснюватися з обласного бюджету за іншим кодом (КТКВКМБ 070601 «Вищі заклади освіти I-II рівня акредитації»). У цілому на підготовку кадрів

⁷ Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування в ліцеї-інтернаті не навчалися.

(120 студентів) витрачено у 2014 році 2336,8 тис. грн. та у I кварталі 2015 року 549,51 тис. грн., які неправильно відображені у бюджетній звітності.

✓ За даними звітності Казначейства України про виконання місцевих бюджетів, **видатки на утримання досліджуваних типів закладів, затверджені місцевими радами охоплених аудитом регіонів** за загальним фондом відповідних місцевих бюджетів, у 2014 році становили **175,9 млн. грн.**, у 2015 році (станом на 01.04.2015) – **250,1 млн. грн.** (з них на оплату праці з нарахуваннями – 92,5 млн. грн. і 119,2 млн. грн.; на продукти харчування – 37,1 млн. грн. і 56,8 млн. грн., на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 20,6 млн. грн. і 36,2 грн. відповідно). За спеціальним фондом затверджено видатки в сумі 7,6 млн. грн. і 11,6 млн. грн. відповідно.

Тобто у 2014 році місцевими радами охоплених аудитом областей було затверджено досліджуваних видатків на **89 млн. грн.** (37 відс.) менше розрахункових обсягів, врахованих Мінфіном при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів. У 2015 році така різниця становила **77,2 млн. грн.** (26 відс.) (таблиця 2).

Таблиця 2

Порівняння обсягів видатків на забезпечення функціонування досліджуваних типів закладів, розрахованих на основі показників, врахованих Мінфіном при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів, та затверджених у місцевих бюджетах досліджуваних регіонів

тис. грн.

Область	2014 рік				2015 рік			
	Враховано у міжбюджетних трансфертах	Затверджено у бюджетах	Різниця		Враховано в освітній субвенції	Затверджено у бюджетах	Різниця	
			сума	%			сума	%
Івано-Франківська	50 641	22 326	-28 315	-56	51 854	26 603	-25 251	-49
Львівська	31 519	19 441	-12 078	-38	32 681	24 026	-8 655	-26
Хмельницька	62 036	35 746	-26 289	-42	74 030	41 333	-32 697	-44
Харківська	44 649	39 905	-4 744	-11	84 567	81 847	-2 720	-3
Чернігівська	54 216	36 611	-17 604	-32	54 947	47 065	-7 882	-14
Всього по областях	243 060	154 029	-89 030	-37	298 079	220 874	-77 204	-26
м. Київ	17 766	21 896	4 129	23	18 509	29 193	10 685	58
Разом	260 826	175 925	-84 901	-33	316 587	250 068	-66 520	-21

Згідно з даними таблиці 2, більші обсяги видатків затверджено лише у бюджеті м. Києва: на 23 відс. у 2014 році та 58 відс. у 2015 році.

Натомість затверджені видатки закладам дослідженого типу в обласному бюджеті Івано-Франківської області були відповідно на 56 відс. і 49 відс. меншими, Хмельницької – на 42 відс. і 44 відсотки.

Довідково. Розрахунки обсягів видатків на загальну середню освіту в загальному обсязі видатків І кошника у 2014 році та обсягів освітньої субвенції у 2015 році доводилися до місцевих фінансових органів у вигляді таблиць, в яких містилися показники, передбачені Формулою та законом про державний бюджет на 2015 рік, зокрема, чисельність окремих категорій учнів, відповідні коефіцієнти приведення, фінансові нормативи бюджетної забезпеченості. Але видатки за типами навчальних закладів, зокрема школами-інтернатами (ліцеями) з посиленою військово-фізичною підготовкою (по яких розрахунки містять дані про кількість учнів), не виокремлювалися.

Не вимагалось застосування органами місцевого самоврядування при плануванні та затвердженні місцевих бюджетів фінансових нормативів бюджетної забезпеченості, коефіцієнтів приведення. Як зазначено в розділі I, фінансовий норматив бюджетної

забезпеченості застосовується лише для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів.

При цьому МОН не збирає та не аналізує даних про використання коштів освітньої субвенції за типами освітніх закладів, що фінансуються за її рахунок, оскільки не вважає це доцільним (лист МОН від 12.05.2015 № 1/12-3534).

Довідково. Незважаючи на те, що МОН є органом, який формує та реалізовує державну політику у сфері освіти, завдань щодо здійснення моніторингу та аналізу стану фінансового забезпечення закладів досліджуваного типу на нього не покладено.

Місцеві фінансові органи та органи управління освітою здійснювали визначення обсягу видатків на сферу освіти загалом та їх розподіл між навчальними закладами, виходячи з наявних ресурсів і необхідності фінансування в першу чергу **нагальних поточних потреб** існуючої мережі цих закладів та їх працівників за захищеними статтями видатків (передусім на оплату праці та нарахувань на фонд оплати праці, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, придбання медикаментів та продуктів харчування). Формування бюджетних запитів у досліджених закладах здійснювалося не на підставі реальної потреби у коштах, а виходячи з лімітів, доведених департаментами освіти і науки місцевих держадміністрацій.

Довідково. Частиною 4 ст. 77 Бюджетного кодексу України зобов'язано місцеві ради враховувати під час затвердження відповідного бюджету в першочерговому порядку потреби в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати, а також на проведення розрахунків за енергоносії та комунальні послуги, які споживаються бюджетними установами.

Як наслідок, при затвердженні кошторисів досліджуваних типів закладів не враховувалися їх реальні потреби у специфічних витратах, не властивих іншим типам навчальних закладів.

Наприклад, як встановлено аудитом, формування бюджетного запиту на 2014 рік здійснювалося Кам'янець-Подільським ліцеєм з посиленою військово-фізичною підготовкою (Хмельницька обл.), виходячи із граничних обсягів видатків, доведених департаментом освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації (головний розпорядник бюджетних коштів).

Це, зокрема, не дало можливості задовольнити бюджетними асигнуваннями потребу в забезпеченні ліцеїстів речовим майном, м'яким інвентарем, навчальним приладдям відповідно до вимог нормативних актів. Так, за розрахунками ліцею, реальна потреба в коштах для забезпечення речовим майном ліцеїстів на 2014 рік становила 1758,4 тис. гривень. Разом з тим на забезпечення речовим майном ліцеїстів протягом 2014 року з обласного бюджету виділено та використано 229,9 тис. грн., або 13,1 відс. від потреби.

Обсяг видатків ліцею у 2014 році затверджено в сумі 11,3 млн. грн. (за загальним фондом). У той же час, за показниками, застосованими Мінфіном, видатки на утримання учнів цього ліцею, враховані при визначенні обсягів дотації вирівнювання для обласного бюджету Хмельницької області на 2014 рік, становили 24,9 млн. грн., тобто у 2,2 раза більше.

У Прикарпатському військово-спортивному ліцеї-інтернаті (Івано-Франківська обл.) на 2014 і 2015 роки придбання обмундирування для ліцеїстів (крім дітей-сиріт) за рахунок коштів обласного бюджету взагалі не передбачалося. Як і в Хмельницькій області, затверджені кошторисні

призначення ліцею були меншими, ніж обсяг відповідних видатків, врахований при визначенні розміру дотації вирівнювання для обласного бюджету Івано-Франківської області (10,3 млн. грн. проти 17 млн. грн., або в 1,7 раза).

У менших, ніж враховано Мінфіном, обсягах затверджено аналогічні видатки в обласних бюджетах Львівської (для Львівського державного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут – 14,7 млн. грн. проти 25,9 млн. грн.) та Чернігівської областей (для Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою – 11,2 млн. грн. проти 21 млн. гривень).

У цілому на утримання зазначених вище чотирьох ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою в Івано-Франківській, Львівській, Хмельницькій, Чернігівській областях⁸ на 2014 рік було затверджено **47,6 млн. грн.**, що в 1,8 раза менше, ніж враховано при визначенні обсягу дотації вирівнювання з державного бюджету (**86,6 млн. гривень**).

Довідково. Видатки на забезпечення ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою навчальним озброєнням, військовим майном і приладами на 2014 і 2015 рік не передбачалися в жодному місцевому бюджеті України⁹.

На утримання решти закладів досліджуваного типу в охоплених аудитом обласних бюджетах на 2014 рік затверджено **106,4 млн. грн.**, що в **1,5 раза менше**, ніж враховано при визначенні обсягу дотації вирівнювання з державного бюджету (**156,4 млн. гривень**).

Наведене призвело до нівелювання підвищеного рівня фінансування досліджуваних типів закладів, закладеного при плануванні обсягу трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам.

Наприклад, у Хмельницькій області за фактом здійснення видатків у 2014 році на утримання 1-го учня Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, у якому учні перебувають на повному утриманні (харчування, проживання, забезпечення обмундируванням), витрачено 24,5 тис. грн., що у 3 рази більше, ніж у загальноосвітніх школах міста (у середньому – 8 тис. грн., що майже дорівнює фінансовому нормативу бюджетної забезпеченості, визначеному Мінфіном у розмірі 8,5 тис. грн.), у яких лише учні початкових класів забезпечуються безкоштовним денним харчуванням. У той же час при здійсненні видатків, згідно з плановими розрахунками обсягів дотації вирівнювання, ця різниця мала становити 6,5 раза.

Аналогічно, видатки на 1-го учня Хмельницького спеціалізованого ліцею-інтернату поглибленої підготовки в галузі науки у 2014 році становили 23 тис. грн., що у 3,2 раза більше, ніж середній рівень видатків загальноосвітніх шкіл м. Хмельницький (7,3 тис. грн.), хоча коефіцієнт приведення, який застосовувався у розрахунках обсягів дотації вирівнювання, дорівнював 5,0.

⁸ У Харківській області та м. Києві у дослідженому періоді за КТКВКМБ 070307 видатки на утримання ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою не затверджувалися та не здійснювалися.

⁹ За даними казначейської звітності про виконання місцевих бюджетів, бюджетні призначення за КЕКВК 2260 "Видатки та заходи спеціального призначення", за яким здійснюється придбання озброєння, боєприпасів, оптичних та навчальних стрілецьких приладів, за КТКВКМБ 070307 не затверджувалися.

Таким чином, загальний обсяг видатків на функціонування спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, визначений у бюджетах досліджених регіонів відповідними місцевими радами, в цілому був меншим у 2014 році на 89 млн. грн. (37 відс.), у 2015 році на 77,2 млн. грн. (26 відс.) від розрахункових обсягів, врахованих Мінфіном при визначенні обсягів міжбюджетних відносин державного та місцевих бюджетів.

Отже, на етапі планування обсягів фінансування місцевими органами влади не забезпечується співмірність видатків на утримання закладів досліджуваного типу з їх підвищеним статусом за рівнем фінансування, який обумовлений специфікою їх функціонування порівняно з іншими навчальними закладами, зокрема загальноосвітніми школами.

Крім того, проведені на центральному рівні розрахунки містять окремі помилки, які призвели до заниження розрахункових обсягів видатків для досліджуваних типів закладів, врахованих при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів для двох охоплених аудитом регіонів, на загальну суму 7,4 млн. грн. у 2014 році та 9,4 млн. грн. у 2015 році.

IV. СТАН ФІНАНСОВОГО ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ ТА ЛІЦЕЇВ

4.1. Загальний стан фінансового забезпечення видатків на утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв

За даними Казначейства України, видатки загального фонду місцевих бюджетів за КТКВКМБ 070307 "Загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою" становили у 2014 році **507,7 млн. грн.**, або 83,5 відс. затвердженого розписом призначень (608,1 млн. грн.) (таблиця 3), за січень-березень 2015 року – **134,6 млн. грн.**, або 18,2 відс. передбаченого на рік (740,9 млн. грн.).

Затвержені обсяги видатків інтернатних закладів у 2015 році порівняно з 2014 роком зросли на 132,8 млн. грн., або 21,8 відсотка. На зростання обсягів видатків частково вплинула передача з державного бюджету на фінансування у 2015 році з місцевих бюджетів Харківської області двох державних закладів (Харківського державного вищого училища фізичної культури і спорту № 1 та Харківського республіканського ліцею-інтернату спортивного профілю)¹⁰, для яких затверджено обсяг фінансування в розмірі 33,9 млн. грн., та передбачення в місцевих бюджетах Миколаївської області 15,7 млн. грн. видатків на утримання інтернатних закладів, які в 2014 році за цим кодом не здійснювалися.

¹⁰ Згідно з Переліком закладів, установ, організацій та заходів освіти, культури, охорони здоров'я та фізичної культури і спорту, які передаються на фінансування/надання фінансової підтримки з місцевих бюджетів, наведеним у додатку 10 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2015 рік".

**Показники обсягів видатків загального фонду місцевих бюджетів
на функціонування інтернатних закладів у 2014 році**

млн. грн.

Регіони	Затверджено розписом місцевих бюджетів з урахуванням змін	Виконано	Відхилення виконаних показників від затверджених	Відсоток виконання
Всього по Україні	608,1	507,7	-100,4	83,5
в т.ч. по досліджених регіонах:	175,8	166,6	-9,2	94,8
Івано-Франківська обл.	22,3	22,0	-0,3	98,7
Львівська обл.	19,4	19,0	-0,4	97,9
Харківська обл.	39,9	37,6	-2,3	94,2
Хмельницька обл.	35,7	34,2	-1,5	95,8
Чернігівська обл.	36,6	35,4	-1,2	96,7
м. Київ	21,9	18,4	-3,5	84,0

У 2014 році порівняно з 2013 роком видатки зросли на **57,0 млн. грн.**, або **10,3 відс.** (з 551,1 млн. грн. до 608,1 млн. грн.), у т.ч. за рахунок передбачення в місцевих бюджетах Івано-Франківської області 22,3 млн. грн. видатків на утримання закладів, які в 2013 році також не здійснювалися за цим кодом.

Таким чином, без урахування покладених на місцеві бюджети Харківської області додаткових видатків на утримання державних закладів і передбачення в місцевих бюджетах Івано-Франківської та Миколаївської областей нових видатків фактичні темпи росту витрат на утримання досліджених інтернатних закладів у 2015 році порівняно з 2014 роком становили 18 відс., що в 3 рази (6,3 відс.) вище таких темпів, ніж у 2014 році порівняно з 2013 роком.

Видатки загального фонду місцевих бюджетів на утримання інтернатних закладів зорієнтовані переважно **на оплату праці працівників та нарахувань на неї, придбання продуктів харчування та оплату комунальних послуг і енергоносіїв.** Зокрема, у 2014 році видатки на оплату праці з нарахуваннями становили **298,7 млн. грн., або 58,8 відс.** у загальному обсязі видатків загального фонду місцевих бюджетів, на харчування – **101,1 млн. грн., або 19,9 відс.**; на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – **54,3 млн. грн., або 10,7 відс.**; на 2015 рік обсяг - **354,7 млн. грн. (47,9 відс.)**, на харчування – **151,9 млн. грн. (20,5 відс.)**, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – **101,8 млн. грн. (13,7 відсотка).**

Водночас на 2014 і 2015 роки в місцевих бюджетах взагалі не передбачалися видатки на придбання, згідно з установленими нормами, озброєння, боєприпасів, військово-хімічного майна, оптичних та навчальних стрілецьких приладів, утримання і зберігання всіх видів озброєння тощо.

Видатки на придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, до яких відноситься придбання фізкультурного та спортивного інвентарю, усіх видів обмундирування, спортивної форми та взуття, у 2014 році становили 30,7 млн. грн., або 6,0 відс. у загальному обсязі видатків на утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв. На 2015 рік - 59,9 млн. грн., або 8,1 відсотка.

Однак **наявних обсягів ресурсів**, спрямованих у 2014 році та I кварталі 2015 року на утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв з посиленою

військово-фізичною підготовкою, **було недостатньо для забезпечення належних матеріальних умов діючих закладів у досліджених періодах.**

Однією з причин зазначеного, крім недоліків у плануванні коштів і непередбачення видатків за окремими напрямками витрат, є недофінансування з місцевих бюджетів видатків відповідно до затверджених обсягів. Так, у **2014 році** з місцевих бюджетів на утримання закладів досліджуваного типу не спрямовано в цілому **100,4 млн. грн., або 16,5 відс.** затвердженого ресурсу, в тому числі захищені статті видатків (оплата праці з нарахуваннями, медикаменти, продукти харчування, комунальні послуги) не забезпечені ресурсом на 76,4 млн. грн., або 14,4 відсотка.

Недостатнє спрямування коштів у 2014 році пов'язано, зокрема, з недовиконанням затверджених у місцевих бюджетах планових показників доходів, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (у 2014 році план не виконано на 5504,8 млн. грн., або 7,8 відсотка).

У результаті в місцевих бюджетах утворена кредиторська заборгованість за КТКВКМБ 070307 у сумі 13,5 млн. грн., у тому числі 1,2 млн. грн. – з оплати праці та нарахувань на фонд оплати праці, 5,1 млн. грн. – з придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, 0,5 млн. грн. – з придбання продуктів харчування, 2,0 млн. грн. – з оплати комунальних послуг та енергоносіїв, 4,7 млн. грн. – з інших статей видатків (придбання медикаментів, оплата послуг, видатки на відрядження, соціальне забезпечення).

У досліджених регіонах у 2014 році не профінансовано з місцевих бюджетів 9,2 млн. грн., або 5,2 відс. передбаченого ресурсу.

У Чернігівській області станом на 01.01.2015 була зареєстрована кредиторська заборгованість у 5-ти спеціалізованих закладах на загальну суму 224,7 тис. грн., з якої 164,9 тис. грн. простроченої.

У Харківській області утворилася кредиторська заборгованість на кінець 2014 року за придбані матеріальні цінності в 3-х навчальних закладах на суму 2,2 млн. гривень. Аналогічна ситуація склалася в Івано-Франківській та Львівській областях, в яких станом на 01.01.2015 утворилася кредиторська заборгованість у сумі 133,2 тис. грн. і 211,9 тис. грн. відповідно.

У цілому розмір кредиторської заборгованості в досліджених регіонах станом на 01.01.2015 за КТКВКМБ 070307 становив 4,6 млн. грн. (34,0 відс. від загального обсягу заборгованості місцевих бюджетів).

Враховуючи стан фінансування затверджених видатків у I кварталі 2015 року (спрямовано 18,2 відс. передбаченого ресурсу на рік), існує ризик невиконання в поточному році планових показників щодо фінансування закладів дослідженого типу в передбачених обсягах.

Довідково. Результати аналізу показників здійснення видатків з місцевих бюджетів у I кварталі 2015 року в досліджених регіонах уже свідчать про недостатність фінансування. Так, наприклад, у Хмельницькій області з обласного бюджету не забезпечено фінансування в затверджених обсягах утримання 4-х закладів на суму 3684,8 тис. грн., або 34,5 відс.; у Харківській області - утримання 6-ти закладів на суму 775,3 тис. грн., або 5 відс. планових показників.

Таким чином, внаслідок невиконання у 2014 році планових показників доходів місцевих бюджетів не забезпечено належного фінансування затверджених обсягів видатків на утримання спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв у розмірі 100,4 млн. грн.,

або 16,5 відсотка. Зазначене зумовило незабезпеченість ресурсом захищених статей видатків бюджетів та утворення непогашених бюджетних зобов'язань. У поточному році також існує ризик невиконання планових показників щодо фінансування закладів дослідженого типу в передбачених обсягах.

4.2. Стан забезпечення учнів продуктами харчування та матеріально-технічними засобами навчання

Відповідно до п. 3 ст. 11 і п. 2 ст. 43 Закону України "Про загальну середню освіту", утримання та розвиток матеріально-технічної бази загальноосвітніх навчальних закладів фінансується за рахунок коштів засновників (власників) цих закладів, а саме обласних і Київської міської державної адміністрації.

Водночас результати проведеного аудиту в **8** спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів і **4** ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, в яких у 2014/2015 навчальному році навчалося 3762 учні, засвідчили, що **засновниками (власниками) більшості з них не забезпечено належного утримання та розвитку матеріально-технічної бази цих закладів.**

Так, в кожному другому дослідженому інтернатному закладі встановлено недостатнє забезпечення потреби у видатках на харчування дітей, що призвело до невиконання норм харчування, які визначені постановами Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 "Норми харчування у загальноосвітніх школах-інтернатах" і від 29.03.2002 № 426 "Норми харчування військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань та осіб рядового, начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації".

Основними продуктами, норми за якими не виконувалися, були хліб, молоко, кисломолочні продукти, овочі, фрукти, м'ясо, риба.

Наприклад, в **Івано-Франківському обласному ліцеї-інтернаті для обдарованих дітей із сільської місцевості** (за типом спеціалізована школа-інтернат), в якому 406 учнів, вибірковою перевіркою забезпеченості дітей харчуванням, відповідно до нормативів, у лютому та грудні 2014 року і лютому 2015 року встановлено, що при визначеній нормі хліба житнього 200 г щодня діти споживали не більше 44 грамів. Норми споживання молока та кисломолочних продуктів у лютому 2014 року становили 24,6 відс. і лютому 2015 року - 41,5 відсотка. Встановлені норми споживання овочів не виконувалися у грудні 2014 року - на 49,6 відс., в лютому 2014 року - на 33,3 відс., лютому 2015 року – на 47,2 відсотка.

У **Прикарпатському військово-спортивному ліцеї-інтернаті**, в якому навчається 330 ліцеїстів, у грудні 2014 року при встановленій нормі молока 300 г у день фактично в розрахунку на одного ліцеїста спожито лише 152,5 г, тобто доведена норма виконано на 50,8 відсотка. Норму споживання риби у лютому 2015 року не виконано на 7,1 відсотка.

У **Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою** (482 ліцеїсти) в лютому до кожної добової норми молока не додано 60 г, а в березні 2015 року – 84 г, що становить 20 і 28 відс. відповідно.

У Хмельницькому спеціалізованому ліцеї-інтернаті з поглибленої підготовки в галузі науки (за типом "спеціалізована школа-інтернат"), у якому 430 учнів, забезпеченість у 2014 році учнів свіжими сезонними овочами становила 68 відс. від норми, корнеплідними, цибулинними та бульбоплідними – 37 відс., сиром кисломолочним - 36 відс., сметаною – 53 відс., молоком – 62 відс., ряжанкою, йогуртом – 71 відс., яблуками – 67 відс., цитрусовими – 70 відс., м'ясом свіжим – 78 відс., рибою свіжою та замороженою – 84 відс., рибними консервами – 35 відсотків.

Забезпеченість учнів продуктами харчування протягом I кварталу 2015 року також була низькою, зокрема, не виконувалися норми споживання молочних продуктів, м'яса, риби, яблук.

Крім того, результати аудиту засвідчили, що **підготовка учнів** у спеціалізованих школах-інтернатах та юнаків у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою **здійснюється за відсутності або недостатньої кількості обладнання, приладів, речового та іншого майна:**

- Хмельницькою обласною державною адміністрацією з часу прийняття у 2000 році рішення про створення Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою (розпорядження Хмельницької облдержадміністрації № 283 від 10.08.2000) на момент проведення в закладі аудиту (березень 2015 року) взагалі не забезпечено ліцей, в якому навчається 482 ліцеїстів, навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки кадрів відповідно до встановлених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717 норм постачання ліцею майном.

Так, відповідно до зазначених норм, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою повинні бути забезпечені навчальною стрілецькою зброєю - 112 шт., патронами – 520 шт., гранатами - 120 шт., приладдям, набійницями до стрілецької зброї, засобами інженерного озброєння, навчальними мінами та підриивниками до них, засобами хімічного та радіаційного захисту, засобами військово-медичної служби, наочними посібниками та плакатами тощо.

З наведеного переліку навчального озброєння, військового майна, приладів та посібників ліцей забезпечений лише плакатами.

Також ліцеїсти не забезпечені в повному обсязі речовим майном і постільною білизною відповідно до норм, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1444 "Положення про порядок речового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час". Зокрема, з передбачених Положенням 12-ти найменувань обмундирування ліцеїсти забезпечені 4-ма найменуваннями (берет, шапка з овчини, куртка зимова та костюм (куртка і штани) польовий), тобто на 33,3 відсотка. З передбачених трьох найменувань взуття ліцеїсти забезпечені лише черевиками хромовими, а передбаченими 9-ма найменуваннями білизни та двома найменуваннями спорядження ліцеїсти не забезпечені взагалі.

Крім того, протягом 2014 року в Кам'янець-Подільському ліцеї використовувався м'який інвентар 2009 - 2010 років випуску, термін використання якого становить від 1 до 4 років.

Забезпеченість підручниками для 10 класу в Кам'янець-Подільському ліцеї за військово-спортивним профілем "Захист Вітчизни" (автор Герасимів) становила

лише 5,4 відс. від нормативу, Статутом Збройних Сил України - 12,4 відс., посібником «Історія українського війська» - 4,6 відсотка.

Головна причина такого стану, за поясненням керівника закладу, - незабезпечення з місцевих бюджетів потреби в коштах на здійснення необхідних видатків.

Крім того, приміщення ліцею є власністю Міноборони та передані ліцею в строкове платне користування на 2 роки 11 місяців (договір оренди від 09.09.2013 № 101/2013, укладений з квартирно-експлуатаційним відділом м. Чернівці). При цьому ліцеєм не забезпечено рівномірного розподілу площі казарм (спальних приміщень): на одного ліцеїста припадало від 3,1 кв. м до 5,7 кв. м при встановленому постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717 нормативному значенні у 4 кв. метри.

- Івано-Франківською обласною державною адміністрацією не забезпечено повною мірою створений у 1995 році Прикарпатський військово-спортивний ліцей-інтернат, в якому навчається 330 ліцеїстів, навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки юнаків. Зокрема, на момент проведення аудиту в березні 2015 року з 96 автоматів Калашникова (7,62 мм) за нормативом ліцей забезпечений 9-ма, з 60 ручних гранат РГ-42 (навчальна) - однією. Приладдям до малокаліберної гвинтівки (шомпол, протирка, йоржик, викрутка з вибивачем, пенал, маслянка), набійницями для АКМ, РПК, для ручних гранат, навчальними мінами, навчальними підривниками, засобами військово-медичної служби заклад взагалі не забезпечений.

Ліцей також не забезпечено такими наочними посібниками, як Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ, Курс стрільб (для мотострілецьких підрозділів), Довідник із стрілецької справи (АКМ, РПГ-7, РПК, РГ-42, Ф-1), а також плакатами (крім плакатів зі стройової підготовки).

Довідково. Прикарпатський військово-спортивний ліцей, відповідно до норм, не забезпечений кімнатами для зберігання та чищення зброї, двома класами музики і танців, спортивним залом і плавальним басейном.

- Чернігівською обласною радою не забезпечено в повному обсязі озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з предмета "Захист Вітчизни" Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (навчається 331 ліцеїст), переданий їй у комунальну власність в 1996 році¹¹. Так, із передбачених нормативами 112 одиниць навчальної стрілецької зброї ліцей станом на квітень 2015 року забезпечений двома навчальними автоматами Калашникова 7,62 мм, із 100 магазинів до стрілецької зброї – двома, із 102 ременів до стрілецької зброї – двома, із 120 штук малих піхотних лопаток з чохлами – однією; решта передбаченого нормативами озброєння і майна відсутня.

¹¹ Ліцей створений відповідно до постанови Кабміну від 19.08.1992 № 490 на базі частки майна Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиків імені Ленінського комсомолу і передано у комунальну власність Чернігівської області згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1996 № 643 та спільним наказом Міністра оборони України і Міністра освіти України від 02.09.1996 № 252/289.

Із передбаченого вимогами забезпечення речового майна у кількості 28 одиниць ліцеїсти не забезпечені двома одиницями обмундирування (не мають кітелів та кашне).

- **Львівською обласною радою** не забезпечено належного рівня матеріальної бази отриманого у 1996 році в комунальну власність Львівського державного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут, в якому навчається 450 ліцеїстів. Так, із 29 найменувань обмундирування та інвентарю, яким необхідно було забезпечити ліцеїстів у 2014 році відповідно до затверджених норм, фактично навчальним закладом придбано 8 предметів гардероба та постільної білизни ліцеїста (костюми чорні та камуфльовані, фуфайки з коротким рукавом, шкарпетки, берети, простирадла, наволочки та рушники махрові). При цьому замість придбання 450 комплектів костюмів камуфльованих, на які необхідно було витратити 134,1 тис. грн., через брак коштів ліцеєм придбано лише 200 комплектів на 59,6 тис. гривень. Також замість 900 шт. фуфайок з коротким рукавом придбано тільки половину такого обмундирування.

- **Харківською обласною радою**, у власності якої перебуває КЗ "Харківська спеціалізована школа-інтернат "Ліцей міліції", КЗ "Обласна спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів "Обдарованість", Харківське обласне вище училище фізичної культури та спорту, КЗ "Харківська спеціалізована школа-інтернат III ступеня "Юнкерське училище", не забезпечено повною мірою ці заклади меблями, а кабінети хімії, фізики та біології – приладами для проведення досліджень.

Крім того, забезпечення вихованців Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту спортивною формою та спортінвентарем не відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 04.02.2010 № 258¹². Так, у 2014 році із загального переліку необхідної спортивної форми та спортінвентарю (31 найменування) училище забезпечено лише 10 найменуваннями; з 269 одиниць спортивних костюмів учнів мають змогу користуватися лише 193 костюмами.

Водночас за недостатнього спрямування коштів місцевих бюджетів на утримання закладів дослідженого типу розпорядниками коштів допущено видатки, які суперечать вимогам чинного законодавства.

Так, у **Хмельницькій області** Хмельницьким спеціалізованим ліцеєм-інтернатом поглибленої підготовки в галузі науки з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів шляхом поділу предмета закупівлі на частини в лютому-квітні 2015 року укладено договори (додаткові угоди) на закупівлю продуктів харчування на загальну суму 462,8 тис. грн., що є недотриманням вимоги ч. 5 ст. 2 Закону № 1197 "Про здійснення державних закупівель" у частині заборони укладання таких договорів без проведення процедур закупівлі.

Станом на 17.04.2015 проведено оплату вартості придбаних продуктів

¹² Положення про порядок забезпечення вихованців, спортсменів, учнів та тренерів спортивних шкіл усіх типів, центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності і спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та терміни його використання.

харчування за угодами, укладеними без застосування процедур закупівель, на суму 40,53 тис. грн., що є порушенням вимоги п. 9 Порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.01.2015 № 6, відповідно до якого закупівля товарів, робіт і послуг здійснюється в установленому законом порядку.

Таким чином, засновниками (власниками) досліджених 12 спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв не забезпечено належного утримання та розвитку їх матеріально-технічної бази. В результаті не виконані затверджені норми з харчування учнів (ліцеїстів) та матеріально-технічного забезпечення спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладів навчальними засобами (обладнанням, приладдям, речовим та іншим майном).

V. РЕЗУЛЬТАТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІЦЕЇВ ТА СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

Оскільки результативних показників за дослідженими видатками у цілому не визначено¹³, під час аудиту з метою оцінки ефективності використання коштів проаналізовано показники вступу випускників закладів, охоплених аудитом, до профільних ВНЗ.

Аналіз таких показників за 2014 рік по 4 ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою (Кам'янець-Подільський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, КЗ Львівської обласної ради "Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут, Прикарпатський військово-спортивний ліцей, Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою) засвідчив, що показник вступу до ВНЗ Міноборони, Адміністрації Держприкордонслужби, Національної гвардії, МВС та військових навчальних підрозділів цивільних вищих навчальних закладів, що готують військових фахівців, вище у тих закладах, стан матеріально-технічного забезпечення яких відповідає затвердженим вимогам у більшій мірі.

Так, з числа випускників Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, який взагалі не забезпечений навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки, у 2014 році до ВНЗ військового профілю вступила 81 особа (54 відс. випускників).

Із загальної кількості випускників Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату, який військовим майном забезпечений на низькому рівні та взагалі не забезпечений посібниками з допризовної підготовки юнаків, до ВНЗ за військовим напрямом у 2014 році вступило 30 осіб (45 відс. випускників).

Аналогічно з випускників Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, який військовим майном забезпечений не в повному обсязі, до ВНЗ у 2014 році вступило 103 особи (62 відс. випускників).

На відміну від цих закладів, показник вступу випускників КЗ Львівської обласної ради "Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною

¹³ Через те, що з державного бюджету ресурси виділяються у вигляді трансфертів, за якими паспорти бюджетних програм не складаються, та непоширення програмно-цільового методу виконання місцевих бюджетів на всі регіони України.

підготовкою імені Героїв Крут", матеріально-технічне забезпечення якого відповідає встановленим вимогам (крім забезпечення речовим майном), до відповідних ВНЗ є високим і становить 145 осіб (94 відсотки).

Враховуючи відмінності у показниках вступу випускників ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою до вищих навчальних закладів, кількість дітей, бажаних отримувати освіту в таких закладах, вища, ніж кількість у них місць, що свідчить про незадоволеність потреби населення в таких закладах і призводить до перевищення встановлених нормативів наповненості закладів.

Так, у Чернігівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою нормативи наповненості взводів, визначені п. 17 Положення про ліцей в кількості не більш як п'ять взводів з граничною наповненістю 30 чоловік, у 2013/2014 навчальному році перевищено на 48 осіб, у 2014/2015 році – на 8 осіб.

У комунальному закладі Львівської обласної ради "Львівський державний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут" у 2014/2015 навчальному році нормативи наповненості перевищені на 19 осіб. При цьому закладі понад норматив створено додатковий взвод чисельністю 34 особи.

У Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою нормативи наповненості перевищено у 2013/2014 навчальному році на 70 осіб, в 2014/2015 році – на 62 особи.

Довідково. Як зазначалося вище, МОН не володіє даними про кількість учнів таких ліцеїв. Відповідно, не здійснюється аналіз потреби в закладах та їх наповнюваності.

Відповідно до ст. 36 Закону України "Про освіту", діяльність спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів має бути спрямована на розвиток здібностей, обдарувань і талантів дітей.

Наприклад, діяльність спеціалізованої мистецької школи (школи-інтернату), що належить до сфери управління Міністерства культури України, відповідно до положення, затвердженого наказом Мінкультури від 27.01.2004 № 35, спрямована на фахову мистецьку (музичну, художню, хореографічну, хорову та іншу) допрофесійну підготовку творчо обдарованих учнів для подальшого вступу їх до профільних вищих навчальних закладів.

Аналіз показників діяльності досліджених аудиторами спеціалізованих шкіл-інтернатів у регіонах свідчить, що 90 відс. випускників цих закладів після закінчення навчання у 2014 році вступили до ВНЗ за профілем навчання, отриманим в школі-інтернаті. При цьому до 10 відс. з них обрали для навчання ВНЗ країн Європи (Великобританія, Польща, Чехія). Зазначене свідчить про мінімальний вплив стану матеріально-технічного забезпечення спеціалізованих шкіл-інтернатів на здібності дітей і рівень їх вступу до профільних ВНЗ.

Наприклад, з 94 випускників Харківської спеціалізованої школи-інтернату "Ліцей міліції", кабінети фізики, хімії та біології якої не оснащені навчальним обладнанням відповідно до нормативів, до профільних ВНЗ у 2014 році вступила 71 особа (81 відсоток). Із 28 випускників Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту, забезпеченість якого спортивним інвентарем та спортивною формою на низькому рівні, до Харківської державної академії фізичної культури вступило 22 особи, або 78,6 відсотка.

Таким чином, функціонування досліджених спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою у цілому сприяє розвитку здібностей та обдарувань дітей. Переважна більшість (90 відс.) випускників спеціалізованих шкіл-інтернатів у 2014 році вступили до ВНЗ за отриманим профілем навчання.

Водночас неналежне забезпечення більшості охоплених аудитом ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою та спеціалізованих шкіл-інтернатів спортивного профілю навчально-матеріальною базою негативно впливає на якість навчального процесу, рівень підготовки учнів, їх здатність та бажання продовжувати профільне навчання у ВНЗ. В окремих таких ліцеях близько половини випускників у 2014 році обрали напрями професійної діяльності не за профілем отриманого навчання.

ВИСНОВКИ

1. Окремими обласними та Київською міською державними адміністраціями за відсутності з боку Міністерства освіти і науки України контролю за дотриманням на місцях нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення не виконано власних повноважень щодо повноти фінансування комунальних загальноосвітніх спеціалізованих навчальних закладів, передусім ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, і не забезпечено створення у них належної матеріально-технічної бази для навчання дітей.

Планування і фінансування видатків на забезпечення діяльності загальноосвітніх спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою (далі – інтернатні заклади) на місцевому рівні здійснювалося переважно в обсягах, що значно менші показників, врахованих на державному рівні. Одна з причин цього – те, що формульний розрахунок розміру видатків на навчальні заклади, який використовувався Мінфіном у 2014 і 2015 роках при визначенні та розподілі обсягу міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам, не передбачав виокремлення суми видатків, зокрема, для інтернатних закладів і обов'язковість їх врахування при формуванні місцевих бюджетів, виходячи із підвищених потреб таких закладів у коштах.

У 2014 році на утримання в Івано-Франківській, Львівській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській областях 17 комунальних інтернатних закладів у місцевих бюджетах затверджено видатки в сумі **154 млн. грн.**, що на **37** відс. менше, ніж враховано на цю мету Мінфіном при визначенні обсягів дотації вирівнювання.

Як наслідок, не забезпечуються потреби більшості інтернатних закладів у коштах для належного матеріально-технічного забезпечення навчального процесу та матеріального забезпечення їх учнів відповідно до визначених нормативів, що у багатьох випадках призвело до неналежної організації, зокрема, допризовної підготовки молоді.

2. Нормативно-правова база, що регламентує порядок утворення, фінансування та функціонування інтернатних закладів, є неповною.

МОН всупереч вимогам ст. 37 Закону України "Про загальну середню освіту" та рекомендаціям Рахункової палати за результатами попередніх контрольних заходів не забезпечило розроблення нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою. У результаті унеможливується повноцінне виконання вимог Бюджетного кодексу України щодо визначення державних соціальних стандартів і нормативів в описовому та вартісному вигляді за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень.

У порушення п. 7 Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 778, МОН не затверджено положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів, в якому мали бути визначені основні завдання цієї школи з урахуванням специфіки її діяльності.

Всупереч вимогам ст. 9 Закону України "Про військовий обов'язок та військову службу" МОН за погодженням з Міноборони не затверджено програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у військових ліцеях і ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою, що унеможливує визначення рівня знань і навичок, якими мають володіти випускники цих закладів. Водночас у Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напрям "Допризовна підготовка" та вимоги до рівня такої підготовки відсутні.

Неповною мірою виконано положення ст. 45 Закону України "Про загальну середню освіту" щодо затвердження МОН типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів. Для спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв за напрямами поглибленого вивчення предметів і підготовки, крім спортивного, типові штатні нормативи МОН не затверджені.

3. Внаслідок віднесення учнів окремих інтернатних закладів до закладів іншого типу, до яких застосовуються менші коефіцієнти приведення у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, занижуються розрахункові обсяги видатків для інтернатних закладів, врахованих при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів для бюджетів низки регіонів.

Зокрема, на 2014 рік 328 учнів Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату враховано як вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, внаслідок чого розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні обсягу дотації вирівнювання для **обласного бюджету Івано-Франківської області**, а отже, й обсяг самої дотації **занижено на 2,2 млн. гривень.**

У розрахунках обсягів освітньої субвенції для обласного бюджету Івано-Франківської області на **2015 рік** кількість учнів цього ліцею (332 особи) додано до кількості учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою, але не виключено з кількості вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, тобто **враховано двічі.**

У **м. Києві** учні Київського спортивного ліцею-інтернату (320 осіб) враховувалися як учні загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою

військово-фізичною підготовкою. У результаті розрахунковий обсяг видатків, врахований при визначенні обсягу коштів, які передавалися з **міського бюджету м. Києва** до державного бюджету у 2014 році, занижено, за розрахунками, на **5,2 млн. грн.**, обсяг освітньої субвенції для бюджету м. Києва на 2015 рік – на **5,4 млн. гривень**. Крім того, ліцей-інтернат № 23 "Кадетський корпус" (м. Київ) фінансується з міського бюджету як звичайна загальноосвітня школа-інтернат, через що відповідним чином не врахована кількість його учнів (567 у 2013/2014 навчальному році) при визначенні обсягу освітньої субвенції та не збільшено її розміру, за розрахунками, на **4 млн. гривень**.

4. Місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування у 2014 році через невиконання планових показників надходжень до місцевих бюджетів не забезпечено виконання затверджених бюджетних призначень на фінансування інтернатних закладів, що стало однією з причин утворення кредиторської заборгованості за захищеними статтями видатків.

Видатки загального фонду місцевих бюджетів України на інтернатні заклади у 2014 році не виконані на **100,4 млн. грн.** (16,5 відс. від передбаченого ресурсу), у тому числі по м. Києву – на 3,5 млн. грн. (26 відс.), Харківській області – на 2,3 млн. грн. (на 6 відсотків). Станом на 01.01.2015 кредиторська заборгованість інтернатних закладів становила **13,5 млн. грн.**, з них у Харківській області – 2,2 млн. грн., у тому числі 1,2 млн. грн. – з оплати праці та нарахувань на фонд оплати праці, 5,1 млн. грн. – з придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю, 0,5 млн. грн. – з придбання продуктів харчування, 2,0 млн. грн. – з оплати комунальних послуг та енергоносіїв, 4,7 млн. грн. – з інших статей видатків (придбання медикаментів, оплата послуг, видатки на відрядження, соціальне забезпечення).

5. Івано-Франківською, Харківською, Хмельницькою, Чернігівською обласними державними адміністраціями та відповідними обласними радами не забезпечено виконання вимог ст. 37 Закону України "Про загальну середню освіту" і ст. 14 Закону України "Про освіту" щодо створення в інтернатних закладах умов для виховання дітей згідно з нормативами матеріально-технічного забезпечення. Для вирішення цієї проблеми, зокрема, недостатньо використовувалися можливості Міноборони в частині його надлишкового військового майна.

Формування бюджетних запитів інтернатними установами та їх фактичне фінансування здійснювалося, виходячи з лімітів, встановлених місцевими фінансовими органами з метою задоволення нагальних поточних потреб існуючої мережі освітніх закладів загалом за захищеними статтями видатків. Реальні потреби інтернатних закладів у коштах на здійснення специфічних витрат, не властивих звичайним навчальним закладам, належним чином не враховувалися, що призвело до спотворення ідеї набуття учнями практичних навичок у межах допрофесійної та допризовної підготовки.

Наприклад, Кам'янець-Подільський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (Хмельницька обл.), який створено у 2000 році за розпорядженням Хмельницької облдержадміністрації від 10.08.2000 № 283 і в якому навчається 482 ліцеїсти, взагалі не забезпечено навчальним озброєнням,

військовим майном (навчальні зброя, патрони, гранати, засоби інженерного озброєння, міни та підричники до них, засоби хімічного та радіаційного захисту, військово-медичної служби) відповідно до норм, встановлених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717. Із визначеного переліку в ліцеї наявні лише наочні плакати.

Із 12-ти найменувань обмундирування, передбачених відповідними нормами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1444, ліцеїсти забезпечені 4-ма. Навіть забезпеченість підручниками для 10 класу за військово-спортивним профілем не перевищувала 13 відс. від нормативів.

Так само Чернігівський ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою (**Чернігівська обл.**, 331 ліцеїст) із належних за нормативами 112 навчальних автоматів АКМ (7,62 мм) забезпечений лише двома, із 120 малих піхотних лопаток – однією. Решта передбаченого нормативами озброєння і майна, окремих наочних посібників і довідників відсутня. Прикарпатський військово-спортивний ліцей-інтернат (**Івано-Франківська обл.**, 330 учнів) із 96 навчальних автоматів АКМ (7,62 мм) забезпечений лише 9-ма, із 60 навчальних ручних гранат РГ-42 – однією.

Забезпечення вихованців Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту (**Харківська обл.**, 305 учнів) спортивною формою та спортінвентарем не відповідає вимогам, затвердженим наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 04.02.2010 № 258. Із загального переліку необхідної спортивної форми та спортінвентарю (31 найменування) училище забезпечено 10-ма найменуваннями; з 269 од. спортивних костюмів за нормою учні можуть скористатися лише 193 од. такого обмундирування.

6. Результати аудиту в цілому засвідчили, що, делегуючи органам місцевого самоврядування повноваження із здійснення видатків на допрофесійну та допризовну підготовку учнів в інтернатних закладах, головні розпорядники коштів державного бюджету на центральному рівні (з 2015 року – МОН) недостатньо контролюють рівень і результативність виконання цих повноважень для досягнення кінцевої мети функціонування закладів. Щодо матеріально-технічного забезпечення ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою відсутня ефективна взаємодія з Міноборони, яке повинно здійснювати контроль за організацією та проведенням допризовної підготовки юнаків.

Розмір видатків місцевих бюджетів на фінансування цих закладів не відповідає потребам, що впливають з мети їх створення, та підвищеному рівню (коефіцієнту) їх фінансового забезпечення, закладеному в показниках, використаних при плануванні обсягів міжбюджетних трансфертів, затверджених у державному бюджеті.

Зазначене негативно впливає на якість навчального процесу, рівень підготовки учнів, їх здатність і бажання продовжувати профільне навчання у вищих навчальних закладах. Особливо це стосується допрофесійного та допризовного навчання в ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою. У 2014 році в регіонах, охоплених аудитом, лише у середньому 60 відс. випускників таких закладів вступили до ВНЗ за профілем навчання, отриманим у школі-інтернаті.

При цьому відсоток вступу до ВНЗ у ліцєях, стан матеріально-технічного забезпечення яких не відповідає вимогам, нижчий порівняно із закладами, в яких такий стан є кращим. Зокрема, у ВНЗ військового профілю продовжили навчання 94 відс. (145 осіб) випускників 2014 року Львівського державного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою імені Героїв Крут, матеріально-технічне забезпечення якого відповідає більшості встановлених вимог.

У решті закладах цього профілю, охоплених аудитом, що забезпечені навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки, а також приміщеннями для навчання на низькому рівні порівняно із встановленими нормативами, відсоток випускників 2014 року, які продовжили навчання у відповідних ВНЗ, є набагато меншим, зокрема, у Прикарпатському військово-спортивному ліцеї-інтернаті – 45 відс. (30 осіб), Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою – 54 відс. (81 особа), Чернігівському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою – 62 відс. (103 особи).

ПРОПОЗИЦІЇ

Інформацію про результати аудиту формування та проведення видатків, спрямованих на навчання дітей у загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцєях з посиленою військово-фізичною підготовкою, направити Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, Міністерству освіти і науки України, Міністерству оборони України, Київській міській держадміністрації та рекомендувати:

Верховній Раді України розглянути результати аудиту на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань бюджету та Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти для вирішення питання зміни механізму розподілу обсягів освітньої субвенції: окремо встановлювати у складі субвенції видатки за типами навчальних закладів, визначених у ч. 1 ст. 103² Бюджетного кодексу України, та за кожним з типів навчальних закладів, для яких передбачатимуться окремі коефіцієнти приведення кількості їх учнів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, зокрема для ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою з метою їх матеріально-технічного забезпечення відповідно до встановлених нормативів.

Кабінету Міністрів України:

– внести зміни до порядку та умов надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам (затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2015 № 6), яким передбачити виокремлення в її обсягах коштів, що спрямовуються на фінансування кожного з типів навчальних закладів, визначених у ч. 1 ст. 103² Бюджетного кодексу України, та за кожним з типів навчальних закладів, для яких передбачатимуться окремі коефіцієнти приведення кількості їх учнів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, зокрема для ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою;

– доповнити Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напрямом "Допризовна підготовка".

Міністерству освіти і науки України:

– розробити та в установленому порядку подати на затвердження Кабінету Міністрів України формулу розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами, якою передбачатиметься окреме встановлення обсягу видатків за кожним з типів загальноосвітніх навчальних закладів, визначених у ч. 1 ст. 103² Бюджетного кодексу України, та за кожним з типів навчальних закладів, для яких передбачатимуться окремі коефіцієнти приведення кількості їх учнів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл, зокрема для ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою;

– забезпечити застосування у розрахунках коефіцієнтів приведення кількості учнів інтернатних закладів у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл згідно з їх значеннями, встановленими для різних типів закладів (зокрема спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою);

– забезпечити розроблення нормативів фінансового забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів, зокрема спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей у галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеїв (шкіл-інтернатів) з посиленою військово-фізичною підготовкою), та на їх підставі – відповідних державних соціальних стандартів і нормативів у вартісному виразі;

– затвердити положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей у галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, в якому визначити основні завдання з урахуванням специфіки її діяльності;

– розробити та погодити з Міністерством оборони України програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та концепцію розвитку мережі таких ліцеїв;

– ініціювати включення до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напряму "Допризовна підготовка";

– затвердити типові штатні нормативи для спеціалізованих шкіл-інтернатів та ліцеїв з поглибленою військово-фізичною підготовкою.

Міністерству оборони України:

– спільно з Міністерством освіти і науки України визначити потребу в комунальних ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою та можливість передачі таким закладам надлишкового військового майна і приміщень для їх матеріально-технічного забезпечення відповідно до нормативів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717;

– погодити розроблену та затверджену Міністерством освіти і науки України програму допризовної підготовки юнаків, зокрема, у ліцєях з посиленою військово-фізичною підготовкою та концепцію розвитку мережі таких ліцєїв;

– надати пропозиції Міністерству освіти і науки України щодо включення до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392, напряду "Допризовна підготовка" та його змісту.

Київській міській держадміністрації:

– забезпечити фінансування ліцею-інтернату № 23 "Кадетський корпус" з міського бюджету м. Києва відповідно до специфіки його діяльності (за КТКВКМБ 070307 "Загальноосвітні спеціалізовані школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцєїв з посиленою військово-фізичною підготовкою");

– довести до Міністерства освіти і науки України інформацію про необхідність застосування у розрахунках обсягів освітньої субвенції для бюджету м. Києва коефіцієнтів приведення кількості учнів Київського спортивного ліцею-інтернату та ліцею-інтернату № 23 "Кадетський корпус" у відповідність з кількістю учнів усіх загальноосвітніх шкіл згідно з їх значеннями, встановленими для цих типів закладів.

Івано-Франківській, Харківській, Хмельницькій, Чернігівській обласним держадміністраціям вжити заходів щодо належного матеріально-технічного забезпечення відповідно Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату, Харківського обласного вищого училища фізичної культури та спорту, Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою, Чернігівського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Головний контролер –
директор департаменту

Г.Ю. Самусь

Відомості про нормативи, затверджені у сфері загальної середньої освіти, які впливають на визначення обсягів фінансування загальноосвітніх навчальних закладів

№ з/п	Найменування нормативно-правового акта	Документ, що його затверджує	Питання, які ним регулюються
1	Закон України "Про загальну середню освіту"	закон від 19.05.1999 № 651	нормативи наповнюваності класів ЗНЗ (ст. 14); норми педагогічного навантаження (ст. 25)
2	Положення про ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою	постанова КМУ від 28.04.1999 № 717	окреслює основні положення діяльності ЗНЗ, визначає нормативи поділу рот та їх наповненості, перелік приміщень ліцею, норми постачання закладу навчальним озброєнням, військовим майном, приладами та посібниками з допризовної підготовки юнаків
3	Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників	постанова КМУ від 14.06.2000 № 963	визначає переліки посад педагогічних та науково-педагогічних працівників
4	Норми харчування військовослужбовців Збройних Сил, інших військових формувань та осіб рядового, начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту та Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації	постанова КМУ від 29.03.2002 № 426	встановлює норми забезпечення продовольчими пайками учнів ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою
5	Єдина тарифна сітка розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери	постанова КМУ від 30.08.2002 № 1298	діапазон розрядів та відповідні розміри тарифних ставок педагогічних працівників
6	Схема тарифних розрядів посад керівних, наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, професіоналів, фахівців та інших працівників бюджетних установ, закладів та організацій		
7	Положення про порядок речового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час	постанова КМУ від 28.10.2004 № 1444	норми речового забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час

№ з/п	Найменування нормативно-правового акта	Документ, що його затверджує	Питання, які ним регулюються
8	Норми харчування у навчальних та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	постанова КМУ від 22.11.2004 № 1591	норми харчування в дошкільних навчальних закладах, дитячих будинках, загальноосвітніх школах-інтернатах, інтернатах у складі загальноосвітніх навчальних закладів, школах соціальної реабілітації та професійних училищах соціальної реабілітації, професійно-технічних навчальних закладах, училищах фізичної культури та олімпійського резерву, дитячих закладах оздоровлення та відпочинку, загальноосвітніх навчальних закладах для одноразового харчування учнів
9	Положення про загальноосвітній навчальний заклад	постанова КМУ від 27.08.2010 № 778	визначає статус цього закладу та його підпорядкування, процедури зарахування до закладів та відрахування, організації навчально-виховного процесу, критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців), перелік учасників навчально-виховного процесу, відповідальних за управління, контроль за діяльністю закладом та його матеріально-технічне забезпечення
10	Порядок надання послуг з харчування дітей у дошкільних, учнів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах, операції з надання яких звільняються від обкладення податком на додану вартість	постанова КМУ від 02.02.2011 № 116	умови платного та безоплатного (пільгового) забезпечення харчуванням учнів загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів
11	Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти	постанова КМУ від 23.11.2011 № 1392	визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи
12	Перелік державних соціальних стандартів у сфері освіти	розпорядження КМУ від 12.06.2013 № 499-р	у частині діяльності ЗНЗ передбачає затвердження наступних державних стандартів: 1) Державний стандарт початкової загальної освіти; 2) Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти; 3) Державний стандарт наповнюваності класів у загальноосвітніх навчальних закладах
13	Типовий перелік навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для загальноосвітніх навчальних закладів	наказ МОН від 20.06.2002 № 364	визначає типовий перелік навчально-наочних посібників, технічних засобів навчання та обладнання загального призначення для ЗНЗ
14	Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів	наказ МОН від 20.07.2004 № 601	норми матеріально-технічного та навчально-методичного забезпечення навчальних кабінетів

№ з/п	Найменування нормативно-правового акта	Документ, що його затверджує	Питання, які ним регулюються
15	Положення про порядок забезпечення вихованців, спортсменів, учнів та тренерів спортивних шкіл усіх типів, центрів олімпійської підготовки, шкіл вищої спортивної майстерності і спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та терміни його використання	наказ Мінмолодьспорту від 04.02.2010 № 258	норми забезпечення спортивним одягом, спортивним спеціальним взуттям, спортивним інвентарем індивідуального користування та терміни його використання
16	Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів	наказ МОН від 06.12.2010 № 1205	встановлює штатні нормативи усіх типів загальноосвітніх навчальних закладів, крім шкіл-інтернатів усіх типів, спеціальних, санаторних шкіл, шкіл соціальної реабілітації та вечірніх (змінних) шкіл
17	Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01	постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63	визначають нормативи матеріально-технічного оснащення ЗНЗ: вимоги до площі, переліку та стану обладнання, устаткування та інвентарю на території та у приміщеннях ЗНЗ за їх функціональним призначенням, умов, режиму та організації перебування в них дітей, їх харчування та ін.

Розрахунок обсягу видатків окремих обласних бюджетів та міського бюджету м. Києва на фінансування спеціалізованих шкіл-інтернатів з поглибленим вивченням окремих предметів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, врахований Мінфіном при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, спрямованих з державного бюджету у 2014-2015 роках*

Коефіцієнт приведення	Спеціалізовані школи				Військові ліцеї				Училища фізкультури і спорту				Всього, тис. грн.	Всього видатків I кошика, тис. грн.	Обсяг трансфертів з держбюджету, тис. грн.	
	5,0		12,02		6,5		12,02		8,4		12,02				всього	у т.ч. на досліджувані заклади 14/15x16
Область	к-ть учнів, осіб	видатки, тис. грн.	діти-сироти, осіб	видатки, тис. грн.	к-ть учнів, осіб	видатки, тис. грн.	діти-сироти, осіб	видатки, тис. грн.	к-ть учнів, осіб	видатки, тис. грн.	діти-сироти, осіб	видатки, тис. грн.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
2014 рік																
	Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості												8,541421			
Івано-Франківська	783	33 440	2	205	328	15 969	10	1 027	-	-	-	-	50 641	1 089 988	768 533	35 706
Львівська	113	4 826	-	-	466	25 872	8	821	-	-	-	-	31 519	2 179 842	1 357 059	19 622
Хмельницька	847	36 173	9	924	427	23 707	12	1 232	-	-	-	-	62 036	1 193 161	796 393	41 407
Харківська	497	21 225	6	616	-	-	-	-	305	21 883	9	924	44 649	2 110 340	1 020 463	21 590
Чернігівська	671	28 656	44	4 517	379	21 042	-	-	-	-	-	-	54 216	916 744	583 645	34 516
м. Київ**	-	-	-	-	-	-	-	-	320	17 766	-	-	17 766	6 875 427	-1 140 481	-2 947
Разом	2 911	124 320	61	6 263	1 600	86 590	30	3 080	625	39 649	9	924	260 826	14 365 501	3 385 610	149 894
2015 рік																
	Фінансовий норматив бюджетної забезпеченості												8,898471			
Івано-Франківська	705	31 367	3	321	332	19 203	9	963	-	-	-	-	51 854	-	140 660	51 854
Львівська	113	5 028	-	-	467	27 011	6	642	-	-	-	-	32 681	-	273 602	32 681
Хмельницька	1 013	45 071	13	1 390	460	26 606	9	963	-	-	-	-	74 030	-	175 982	74 030
Харківська	530	23 581	7	749	-	-	-	-	793	59 274	9	963	84 567	-	308 586	84 567
Чернігівська	672	29 899	46	4 920	348	20 128	-	-	-	-	-	-	54 947	-	147 139	54 947
м. Київ	-	-	-	-	-	-	-	-	320	18 509	-	-	18 509	-	2 058 251	18 509

*Розрахунковий обсяг видатків за кожним з типів навчальних закладів визначено як добуток кількості учнів на коефіцієнт приведення та на фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, окрім видатків у 2014 році обласного бюджету Івано-Франківської області, по якому у розрахунках Мінфіну 328 учнів Прикарпатського військово-спортивного ліцею-інтернату враховано як вихованців загальноосвітніх шкіл-інтернатів, що розташовані у населених пунктах, яким надано статус гірських, коефіцієнт приведення по яких дорівнює 5,7; а також видатків у 2014 та 2015 роках міського бюджету м. Києва, по якому 320 учнів Київського спортивного ліцею-інтернату враховано як учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів (ліцеїв) з посиленою військово-фізичною підготовкою.

** У 2014 році з міського бюджету м. Києва здійснювалася передача коштів до державного бюджету України. Обсяг цих коштів, а також розрахункове значення у їх складі обсягу видатків за дослідженими закладами наведено у від'ємному значенні.